

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 08862

IN FAYER-VOGN

Abraham Sutzkever

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

א. סוצקעווער / אין פֿייער־וואָגן

אין פֿייער־וואָגן

פּוֹן

א. סוצקעווער

גאָלדענע
קײט

תל־אביב, 1952

א. סוצקעווער / אין פייער־וואַגן / לידער און פּאָעמעס, געשריבן
אין ארץ־ישׂראל צווישן די יאָרן 1947—1951 / פּאַרלאַנג
די גאַלדענע קייט, תל־אביב / שער־בלאַט פון אריה נבון /
צאל עקזעמפּלאַרן — טויזנט פינף הונדערט

נדפס בישראל

A. SUTZKEVER / IN FAYERVOGN

Printed in Israel, 1952

געזעצט און געדרוקט אין דער קאַאַפּ. דרוקעריי „אחדות“, ת"א

ש ה ח י י נ ו

*

ווען כ'וואַלט ניט זיין מיט דיר בנינאנד,
ניט אַטעמען דאָס גליק און וויי דאָ, —
ווען כ'וואַלט ניט ברענען מיטן לאַנד,
וויילקאַניש לאַנד אין חבלי-לידה ;
ווען כ'וואַלט אַצינד, נאָך מיין עקדה,
ניט מיטגעבוירן מיטן לאַנד,
ווי יעדער שטיינדל איז מיין זיידע —
געזעטיקט וואַלט מיך ניט דאָס ברויט,
דאָס וואַסער ניט געשמילט מיין גומען.
ביז אויסגעגאַנגען כ'וואַלט פאַרגויט,
און בלויז מיין בענקשאַפט וואַלט געקומען...

1947

*

ביסט געקומען א נאקעמער,
אין גאנצן אין פייער.

דינע בגדים —
פון מאמישע פינגער גענאָדלמ,
ווי שפילנדיק פיאנאָ אויף סאַמעט און זינדנס —
פאַרסמאַליעמע זענען געפאלן אין שאַמן.
די נאָדלען, די נאָדלען —
זיי האַסמו פאַרהיט.

ביסט געקומען א נאקעמער.
ס'איז דיין אליינקייט
פולל די גאַנצקייט פון פמה וכמה.
אין איין אויג — א וואָלף,
אינעם צווייטן — דיין מאַמע.
וועסט זיי שוין ביידן
ניט קאַנען צעשיידן.

ווער קאן באקליידן
דיין גוואלדיקע הוילקייט?
אפילו ווען ס'וואַלט דיך באַגעגנט ישעיה —
ער וואַלט מיט אַראַפּגעלאָזט בלינענע וויעס
און ליפן פאַרשעמע
געבראַכט זיין נביאות.
טאָ מאַן ניט קיין טרייסטונג
בנים אייגענעם ברודער.

צווישן איינך ביידן ליגט א ווארשעווער אויפשטאנד,
ווי אן אייביקער פלאמען-סמבטיון,
וואס שליידערט
מיט יידישן גורל
אפילו אום שבת.

ווי קאנען די מענטשן פון דאנען דיר גלייבן,
אז דו האסט אין ווארשע
פארטיידיקט דעם קאסטעל?
אז דו האסט אין טויטן-מדינה געפורעמט
די לעבעדיק-היימישע
יונגע מדינה?

נאָר גלייבן דיר וועט דער ווילקאנישער הארצקלאפ
פון לאנד,
יענער הארצקלאפ, וואס דו האסט דערהערט
ווען דיין הארץ האט אויפגעהערט קלאפן א ווילע.
און אז צווייגן וועסטו דיין אויער צו דעם,
אזוי ווי א זעגל צום סוד פון די אינדן —
וועט אויפגיין א קול,
ווי דאס קול פון א פסוק א טיטש-חומש-לינדן:
— ביסט מיינער,
געבענטשט זאלסטו זיין מיט דיין קומען.
ס'איז מיינע שאף — דינע,
ס'איז מיין גארטן — דיין גארטן,
מיט אזא מין אכוריות ווי דו האסט געשאסן פון ביקס,
מיט דער זעליקער צערמלעכקייט פלאנץ דא דיין ווינגארטן.

1948

*

פארגאנגען איז אַ יידנוועלט מיט מתמיד און מיט מאַניש,
מיט פּלה-יידיש אויסגעפּוצט אין פּאַלקסלידער באַהאַרצטע.
אַ יידנוועלט איז אויסגעגאַנגען אימהדיק-האַרמאַניש,
באַגלייט פּון שפּילנדיקע פּידלען — קינדערלעך די צאַרמסמע.

נאָר ווען דאָס לעצטע פּאַלקסליד האָט געצאַפּלט אויף אַ תּליה,
און מיט אַ גרינעם איילבערטבלאַט קיין טויב איז ניט געקומען;
ווען טויט-לבנה האָט פּאַרכניטן שוין געוואָלט די שקיעה —
אַ ריס געטאַן האָט זיך פּון מויל דעם אויסגעקרימטן, שטומען,

אַ גאַלדענע נשמה, איז געפּלויגן איבער יַמען,
און אויפגעלעכט אַט דאָ, אין לאַנד פּון חלום, יענע אַלע,
וואָס האָבן אויסגעצאַנקט אין אַשן מיט דער פּאַן צוזאַמען,
און ווידער איז די יידנוועלט געוואָרן מיר נתגלה.

נביאים גיבן זיך די הענט מיט שפּאַנענדיקע עולים,
ווי קאַנען זיין פּון אייביקייטן איינליגן דערנעבן?
עס נידערן פּון הימל מתים... און ס'באַגלייט דעם עולם —
אַ וואַלקנוזיל פּון אומקום און אַ פּלאַמענוזיל פּון לעבן.

1948

כ'האָב געלייענט אין אַן אַלטן ספר : ווען עס וועט
 קומען די גאולה, — אין די זעלביקע סעקונדן
 וועלן זיך אַנטבלויזן אין די יום-טובדיקע שמעט
 פארן אויסגעלייזטן מענטשן אַלע זינע ווונדן.
 קוים איז ער געשמידט געווען אין קייטן יאָרן-לאַנג —
 האָבן זיי פאַרשמעלט די ווונדן.
 איז די קייט פאַרשוונדן —
 וועט זיך די פאַרהוילנקייט אַנטפלעקן ווי אַ שלאַנג
 און אַ שפּיל מאַן אימהדיק וועט אַ קאַפעליע ווונדן.

קענטיק די גאולה עקסיסירט שוין, — ווען דו שטייסט
 אויף אַ באַרג, צי קאַנסטו מעסטן, זען אים?
 קענטיק אז אין דעם באַשטייט די נאַגנדיקע טרייסט,
 וואָס די ווונדן, — שטיפקינדער פון גיהנום,
 האָבן זיך צעעפנט מיט אַ שפיגלענדיקן וויי
 סיין אין גוף און סיין אַ פּיצל ווייטער.
 קענטיק די גאולה איז דערוויילע ניט פאַר זיי,
 דו אַליין מוזסט אויסטיגלען דיין איך אין זייער שניטער.

מיט ווילדן מאַן באַוואַקסן לעכסטו, זעערין פון גניסטער!
לבנה-בליק באַווייזט מיר וווּ דיין שאַטן זיך באַהאַלט.
באַקומסט אַ פּינעם האַלדזבאַנד גאַלד-געקיימלט פון אַ מייסטער —
אַנטפּלעק דעם קיניג שאול, זיין פּאַרנעפּלמע געשמאַלט.

אַ קאַפּ פון רויטן מאַן דערשרעקט די שטילקייט. און די פּאַלמעס
מיט שפיציקן געצווייג זיי שפינען שאַטנס פון דער נאַכט.
אַ פעלדז מיט שלאַפּנדיקע אַדלערס טוט זיך אַ צעפּאַלמעס,
און שאול קומט צו רייטן, צווישן פּליגלען, אין זיין טראַכט.

זי מוחל, קיניג, וואָס אין ייאַוש כ'האַב דערמאַנט דיין נאַמען,
דיין בייזער גניסט געוועלטיקט אין מיין חלום, אין מיין וואָר.
מיט דיר צוזאַמען וויקל איך אַליין זיך אויס פון תּהומען,
און עמעץ האַט געזאַלכט מיט גאַל פון זיידעס — מינע האַר.

באַפּאַלן איז אַ היישעריק מיין היים און זי צעפּרעסן,
אַ האַמער האַט צעקלאַפּט ווי גלאַז די זיילן פון דער וועלט. —
באַפּאַלט אויך דאָ אַ היישעריק און גריזשעט די מעת-לעתן,
און ס'בלוטיקן די וואַרצלען פון מיין אויסגעבענקט געצעלט.

צי הערסטו ווי אויף דעם גלכוע ווידער שטייגט דיין חיל?
די שווערד אויף וועלכער ביסט געפּאַלן קלינגט אין יונגע הענט...
אַ, קראַנקער קיניג, וואָס וועט זיין? אַ, שומר מה מליל?
אַן ערדן-ציטערניש גייט דורך דאָס לאַנד פון ענד ביז ענד.

און אַט — אַ שטימ: ישראל-קינד, אן עדות דער גלכוע,
עס וועלן קיין מפלות מער ניט זעטיקן דעם דור...

*

און שאול רייט אַוועק אויף נעפלען. איבער פעלדון גראַע —
טרומיימן שאַלן. ס'קרייט אַ האַן פאַרפישופט אין עין-דור.

1948

דאס יינגעלע, געקומען מיט א רויו
אהער, צום יונגן מאַטן — בלייבט געפאַנגען:
עס באַמבלט זיך אַ פּוסטע, שוואַרצע הויז...

— וווּ איז דיין פּוס?

— מיין קינד, ער איז געגאַנגען
מלחמה האַלטן און וועט באַלד צוריקקומען אין הויז.

נאָר אַז דער יונגער מאַטע בלייבט אליין,
צעטומלט וואָס די בענקשאַפט איז בחינם —
דערזעט ער: פּונעם באַלקן אויף אַ דינעם
לכנה-פּאַדעם קומט אַ שפּין צו גיין
צום אַפּגעזעגטן פּוס ווי אַ פּאַרבּייטער.
פּון קלעמעניש צעהאַקט ער זי! נאָר אַמ —
אַ פּיסעלע פּון שפּין אליין גייט ווייטער,
בשעת דער גוף צעשניטן איז אויף שטיקלעך.
צעוויינט זיך דער איינפּיסיקער: אַ שאַד,
ווען איך קאָן אַנטאָן ס'פּיסעלע
געוועזן וואַלט איך גליקלעך.

ווי וואַלקנדיקע אַדלעריןס מיט בליצן אין די הערצער —
 צונויפגעפלויגן זענען זיך פון גאַנצער געגנט מאמעס
 אין יונגוואַלד, וואָס מע האָט געפלאַנצט אין אַנדענק פון די קינדער.
 די שטילקייט האָט זיך איינגעצימזומט אין אַ קליינער טרער
 ביים אַנבליקן דעם איינעווייניק פון די שטומע פלאַנצן.
 ס'האָט יעדער בוים געשיקט אַן אַנדער שטייכל צו אַ מאמען,
 און זיי, די שטייכלען, האָבן זיך געלייטערט אין אַ טרער.
 נאָר ווען די מאמעס האָבן ביי די נעמען אַנגערופן
 די נאַנטסטע, וואָס די צייט האָט זיי פאַרוואַנדלט אין אַ וואַלד —
 ערשט דעמאָלט האָט פון יעדער בוים אַרויסגעפלאַצט אַ שאַמן.

אין ראש-העין, בנים קינדער-גארטן,
שטייען געזעמלען זוניקע שאַטנם
אין מיגערנע פעלן,
רויטע קארעלן.
שטייען בנים קינדער-גארטן מאמעס,
„מאמעס פון היילן“ — אליין פיצל קינדער —
און שנאבלען אריין דורך די שפארעס פון פלאַנקען.

הער אַ מעשה,
ווינד און ווינדער,
קאפויער שמעלן זיך די געדאַנקען —
זינט יענע לערערין, אַט די ווייסע,
האַט אויסגעצוואַנגן דאָס בינטל קינדער,
דערקענען מאמעס ניט זייערע קינדער.
דערקענען מ מ ש ניט זייערע קינדער.

שטייען געזעמלען,
אויגן פלעמלען,
מיגערנע פעלן,
רויטע קארעלן
און לויערן,
טרויערן
ביז —
אַ קינד צעוויינט זיך.

דעמאלט דערקענט
מאמע איר קינד
וועדליק זיין וויינען.
און ציט די הענט
מיט זיבן חנען...

און איבער די מאמעס — א וואַלקן-אייזל
שפּאַנט אויפן טעפּיך פון דער לבנה.
משיח אליין,
משיח אליין,
מאכט אויף דעם נייעם געוויין
שהחיינו.

1950

איך בין אין לוד געגאנגען, און צוזאמען מיט די לודער
צעווישן אלע שמערנפונקען אויסגעקוקט דעם נייעם,
וואס ברענגען וועט פון בבל אונדזער מידן-מידן ברודער
צו טועם זיין די וויינטרויבן פון אלט ירושלים.

און ס'נענטערט זיך דער שמערן מיט א הימלישן גערודער.

געצוויטשעריי פון תפילות, ווי אמאל אין אונדזער געגנט,
א פויגלמארק מיט זינגעניש פון אלע מינים לענדער.
אויף זיבעציק דיאלעקטן פון געוויין האט זיך באגעגנט
א פאלק, וואס האט זיך אנגעטאן אין פויגלשע געווענדער.

א פאלק, וואס האט זיך מיט זיין גורל קיין מאל נישט געזעגנט.

און פלוצעם — אין לבנה-טלית אינגעהילט — א זקן
דערלאנגט א פאל און קושט דעם ליבן זאמד ווי א יריעה.
און ס'פלאצט זיין הארץ אין מיטן קוש! די שמערן ווייס, דערשראקן.
באווייזן נישט צו ראטעווען. עס צאפלט קוים זיין וויע.

א ווינטעלע פון בשמים-פעלדער קרייזלט זינע לאקן.

און גוסדיקערהייט, נאָר מיט א פנים לויטער אהבה,
קוים-קוים, בלחש, צימבלט ער א ניגון דין צעצויגן.
פארטייטשט מען, אז דאס רופט ער צו זיין אייניקל זעהה, —
דעם בלינדן, שווארצן שוואן מיט ימען-אפגרונט אין די אויגן.

און זיין פארלאנג צום אייניקל איז בבליק משיקאווע :

אצינד אז אים איז שוין באשערט צו ליגן וווּ ישעיה,
ווען זײַן געביין וועט זאָגן שירה, אויסגעלייזט פון אַבל, —
זאַל שמילערהייט, למען השם, זחבה זײַן געטרײַע,
אַרײַנלייגן אין קבר אים דרײַ שטיינדעלעך פון כבל.

ער האָט זײַ מיטגענומען אין דער זינדענער אַבניע. — — —

1951

פון וואָנען קומט דער שטורעם אויפן ברמל? פון אַ פעלדז.
 איך האָב געזען:
 אַ וואַלקן-האַמער האָט דעם פעלדז צעשפּאַלטן
 און ס'האַט פון זײַנע שטיינגעווייד אַרויסגעפּלאַצט אַ שטורעם —
 אַ פּײַער-וואַגן, וואָס די רעדער זײַנע — פיר מזלות,
 אויף בלאַע, דימענטענע אַקסן,
 האָבן אונטער וואַלקנס
 געאַקערט איבער מיין געביין.
 און ס'האַט אין מיטן וואַגן
 אַנטפּלעקט זיך אַ געשמאַלט, וואָס אין איר פנים איז פאַרקנאַטן
 די פּנימער פון אַלע מענטשן, חיות און געוויקסן...
 ויהי — קוים האָב איך אויסגעדאַרשט מיין בענקשאַפט צו דער זעונג,
 אזוי האָט מיך אַ שטראַלנראַד פאַרשלאַנגען אין זײַן ווירבל,
 און כ'בין געפּלויגן אינעם ראַד
 צעווישן ים און וואַלקן,
 געגליכן צו אַ שמערן אין די נעגל פון אַן אַדלער...
 און איידער מיין געדאַנק איז נאָך אַרײַן אין די שוואַרצעפּלען,
 איידער ס'האַבן ליפּן זיך פאַרבלוטיקט מיט אַ וואַרט, —
 אַרויסגעשווימען איז אַ שטאַט פון שוואַרצע פּערל-נעפּלען,
 אַן אורלעגענדע אַפּגעניקלט מיט ווילקאַנען לאַווע,
 און כ'האַב דערקענט:
 דאָס איז די שטאַט פון אַלע מייןע ליבסטע,
 די שטאַט וואָס האָט ניט קיינעם, קיינעם אויסער מייןע טרערן.
 און אויפגעשפּאַלטן איז די שטאַט
 ווי מיט אַ ווײַלע פּרײַער
 דער פעלדז וואָס אויפן ברמל...

און עס שטייגן פון דער ערד
אין פייער-וואַגן —
אלע מינע ליבסטע.

...באלד
מיר פליען
צוזאַמען מיט דער שטאַט
אַהין צום פרמל,
אויף צוריק,
און די געשטאַלט מיט פנימער פון מענטשן, היות, ביימער, —
בענטשט די איינוווינער פון שטאַט
ווי יעקב זיינע קינדער — — —

1951

אין דינע פענצטער פלאקערט שלמה מולכו אויפן שיטער, —
כ'האב אויך אַמאַל געפלאַקערט אַט אזוי אין מיטן גאַס.
אַצינדער בין איך אַפגעשפּיגלט אינעם בלאַ פון צפת,
אויף אַ דאָך מיט גאַלדיק-רוימע קרייטער.
אַצינדער, ווען איך שוועב מיט אויגן נאַס
צום זוהרדיקן עצמון-באַרג, וווּ ס'קוואַלן
קבלה-ברונעמס — וויל איך פאַלן, פאַלן,
און אויסטרינקען פון זיי דיין פנים, צפת!

די פייגל איבער צפת — דאָס זענען מאַקע פייגל? מעגלעך.
אָזוי צי אַנדערש, נאָר איך ווינטש די „צפתלעך“ אַל דאָס בעסמ.
צום דונער אויף די בערג פון פנען פליען זיי אין געסמ,
באַשאַמענען מיט פייגלשריפט די פאַרמעמענע שמעגלעך.

אַ זיבניעריקס לויף איך אין די בלאַקייטן אָן קליידער.
און ס'פעלט מיר אַ לאַממען בלויז צו גיין ביי זיי אין חדר.

אויסגעקוואַלן האָט אַ כמאָרע,
אויסגעמאַלן מיר אַ מראה :
ניט געביטן האָט זיך צפת,
ווי עס בײַט זיך ניט קיין עפל.
אַ גאַס.
אַ טרעפל.
דאָ לעבט נאדושאר.

אין צימערל איז אויגיק בלאַ,
אַ נעסט פאַר דער מוזיק פון דורות.
דאָ,
דאָ,
דאָ,
צײַען זיך צו אים צינורות
פון די שמערן און צוריק.

אַ ספרל אויף זײַנע קני,
(בײַם טרעפל — וואַנדערער ווי לעמער)
און אַנטקעגן דער ארײ
בעט אים : זינג אַ נײַעם זמר.

די וואַנדערער מיט אַלטע לירעס
צײַלן פאַלנדיקע שמערן.
אַלע הערן,
אַלע הערן
זײַנע מלכותדיקע זמירות :
יה רבון עלם ועלמיא
אַנת הוא מלכא מלך מלכיא — —

דער ניגון,
ווי א שרפה-אָמעם פון א גרוב מיט דימענטן,
טוט א גלי
אין דעם אר"י,
באַפליגלט זײנע טרערן.

— מיין קינד,
מלאכים קומען דײך צו הערן.

נאָר איצט איז שוין נאָדזשאַראַ דער פּאָעט,
אַליין קיין הערשער ניט אויף זײנע גראַמען.
צוזאַמען
מיטן זמר : יאָ רבון עלם ועלמיו,
זינגט פון אים די ליבשאַפט :
— א, וווּ ביסטו מיין געטרײע ?

און ס'צימבלען צו די וואַנדערער בניִים טרעפּל.

ניט געביטן האָט זיך צפת,
ווי עס בניִט זיך ניט קיין עפּל.

1951

שבוי

דריי הונדערט אייזלען באלאַדן מיט לידער
— אזוי ווערט דערציילט —
האַט דער פיימן שבוי
געטריבן פון תימן
קיין ארץ-ישראל.

דריי הונדערט אייזלען באלאַדן מיט לידער.

אַנטקעגן די וויימן
האַט גערימן דער פיימן
אויף אַ ווייסינקן אייזעלע
צווישן די לידער
און געטרילט ווי אַ פויגל
פון אייגענעם סידור.

פיימן שבוי,
איך בין דיך מקנא,
ס'זענען די אייזלען אומזיסט ניט געגאַנגען.
אויף דיין אייניקלס חתונה שוועבן די קלאַנגען,
ווי טויבן מיט גילדענע גלעקלעך באהאַנגען.

און מינע אייזלען,
אַן עקשנות,
האַבן ניט דערשלעפט די געזאַנגען.

1950

צוויי יהודים אזש פון קורדיסטאן
שטעלן אפ די אייוולען
מיט די וואגנס פאמערראנצן,
לויפן זיך באהאלטן מיט א טענצלדיקן שפאן
אונטער פאלמע-שירעם פול מיט הענגענדיקע גלאנצן.

אין דימענט-רעגן בלייבן ביידע אייוולען, און בעת-מעשה
ציען איינס צום אנדערן די קעפ ווי פילאסאפן:
— אבי די מענטשנקינדער, וואס אנטלאפן,
מיינען, אז די אייוולען זענען מיר. א פייגע מעשה!

זיי גלאצן מיט די אויערן, עס ארט זיי ניט אין גאנצן
די פלייצעניש. פארקערט, אזא מין תענוג!
זוי יאדערן פון זונען גייען אויף די פאמערראנצן
תאוהדיק און ווייניק.

אן אייזל נעמט א פוס צום שטערן:
— אפשר זיי דערקלערן?

און ביז פון צווייטנס נאמער פעל
שלאגט אפ א רעגן-בויגן, און די קורדן
קומען פון באהעלטעניש מיט גדולה און באפעל —
שמועסן די אייוולעך פון מענטשלעכע אבסורדן.

פון איין זײַט, ווי אַ ריזן-פּאַלמע, הייבט אַ רעגן-בויגן זיך.
אַנטקעגן, פּונקט די זעלבע הייך, — דער חרמון,
ווי דאָ וואָלט
אַ שטיק סיביר פּאַרבלאַנדזשעט.
און צעווישן ביידן — שטאַלט
דער ים פּנרת, וווּ אין מיטן האַלט אין בייגן, נייגן זיך
אַ פּישער אויף אַ לאַדקעלע פּון גאַלד.

ווען דער פּישער גיט אַ צי די ווענדקע — פּאַנגט ער ביידן :
סײַ דעם רעגן-בויגן, סײַ די שנייִקע מיסטעריע.
(פּאַעמן קוקן אויף דעם פּיש און צווינגען אים צו ריידן,
געזונטע מענטשן — קויפּן אים אין טבריה).

מאי קא משמע לן דער שניי, וואָס אויפן חרמון אויבן?
ער אַנטפלעקט מיר אַ באַשניימע, אַוונטיקע כאַמע,
ווען באַגאַרטלט מיט אַ זעג עס קומט אַרײַן מיין טאַמע,
און די זון, וואָס בלאַנדזשעט אינעם וועלדל אויף די שױבן,
פּינקלט אין זײַן באַרד זײַן אַנגעאַײזיקטע, אין כאַמע.

ער דערמאָנט מיר אַן די ייִדן, וואָס ווי שנייען קלאַרע,
זענען זיי געפאַלן שטומערהייט אַ גאַנצן ווינטער
און זיי ליגן הינטער מינע שוואַרצעפלען, — אַהינטער,
בענקען אַז אַ פּרילינג זאָל זיי מאַכן אַ הזכּרה.
נאָר איז דען פּאַראַן אַזאַ מין פּרילינג אַ צעגרינטער?

פּויגל פּונעם חרמון! וואָס איך האָב געשלאָסן קאַנטשאַפּט
נאָך אין אַלע צפּור מיט דיין האַרציקער נגינה, —
ברענג אַ שניי אַ קינדישן אויף דינע פּליגל דינע
פּון מיין היים, דער עיר ואם, — וועט ליבער זײַן די לאַנדשאַפּט.
אַנעם שניי וועט קאַלט זײַן אין דער פּלאַמיקער מדינה.

די קוויטלעך אויפן קבר פון רב שמעון בן יוחאי

אויף מצבה-שטיינער בלאַע
פון רב שמעון בן יוחאי
ליגן קוויטלעך אַלערליי,
אַנגעטרערנט,
אַנגעשטרענט
און געהתמעט זענען זיי:
אינדיש,
יידיש,
אַראַמעיש
און אַ קאַפעטשקע העברעיִש.

ווען די נאַכט, געשפינט פון זיפצן,
היילט און הייליקט די גאולה,
בני ל"ג-בעומרדיקע יידן
אינגעזויגן אין הילולא —
דעמאלט שפאלטן זיך די שטיינער
און מיט זיידענע אַזעלכע
זיידע-פינגער — קלייבט רב שמעון
די אַרויסגעבליטע קוויטלעך
און ער לייענט זיי געמיטלעך
בני דעם אַפשיין פון הילולא.

זיינע אויגן שמייכלען קינדיש
און ער בענטשט אַן אינד אויף אינדיש.

אַט אַ לשון פול מיט חידוש —
און ער בענטשט אַ ייד אויף יידיש.

קיין עין הרע
י'דן גאָרע,
גאָר די ברכות ניט צעמישן.

און ער פרייט זיך, וואָס צעווישן
אינדיש,
יידיש,
אַראַמעניש,
איז גאָר דאָס טראַפּ העברעיִש.

1951

זאל איך אנהייבן פון אנהייב ?
 זאל איך ווי אברהם
 אויס ברודערשאפט צעהאקן אלע געצן ?
 זאל איך זיך א לעבעדיקן לאזן איבערזעצן ?
 זאל איך איינפלאנצן מיין צונג
 און ווארטן ביז פארוואנדלען
 וועט זי זיך אין אבותדיקע
 ראזשינקעס מיט מאנדלען ?
 וואס פאר א קאטאוועסדיקע
 וויצן
 דרשנט מיין פאעזיע-ברודער מיט די באקנבארדן,
 אז מיין מאמע-לשון גייט באלד אונטער ?
 מיר וועלן נאך אין הונדערט יאר ארום דא קענטיק זיצן
 און פירן די דיסקוסיע בני דעם ירדן.
 ווייל א שאלה נאגט און נאגלט :
 אויב ער ווייס גענוי ווו
 די תפילה פון בערדימשעווער,
 יהואשם ליד
 און קולבאקס
 וואגלט
 צו דעם אונטערגאנג —
 טא זאל ער מיר, א שטייגער,
 אנווייזן וווהיין די שפראך גייט אונטער ?
 אפשר בני דעם פותל מערבי ?

אויב צווי, וועל איך דארט קומען, קומען,
עפענען דאס מויל
און ווי א לייב
אנגעטאן אין פֿיערדיקן צונטער,
אינשלינגען דעם לשון וואָס גייט אונטער.
אינשלינגען, און אלע דורות וועקן מיט מיין ברומען!

1948

אויף קינס קבר בליט אן אלעאנדער —
זיין שוידער-צייכן בלומיקט ביים גן-עדן.
און קעמלען ברענגען מענטשן דא אין וואנדער,
וואס טוען תפילה, גיסן אויס די לידן.

כ'באהאלט זיך אינעם שאטן פון א קעמל
און ס'קלאפט מיין הארץ אין מאנענדיקע ריטמען :
אלמאי צום רשע בייגט זיך דאס געזעמל,
אלמאי צום קין טוט מען תפילה, קניט מען? ...

און ווו איז הבלם קבר ווייס ניט קיינער,
אפילו קעמלען וועלן ניט באגלייטן.
און וואלט מען וויסן, וואלט מען ווארפן שטיינער :
„געווען א פחדן, האט געלאזט זיך טייטן“.

אצינד ווען מיר שמעלן די טויטע א דענקמאל,
די טויטע, וואס האבן ביים פאלן געשמעלט
א דענקמאל פאר אונדז, אז מיר זאלן געדענקען
דעם פעניקס, געבוירן אין אש פון דער וועלט —
א, לאמיר זיך אלע פארקלייבן אויף מילע,
מילע-גאס אכצן — איעדער געצעלט,
און לאמיר באזונדער און לאמיר צוזאמען
זיך פילן ווי אותיות אין יענער מגילה —
און לאמיר זיך קארמשען א וויילע אין פלאמען!

*

...מיר זענען דער דענקמאל וואס וועט ניט פארשווינדן,
ס'באשיצט אונדז דאס פייער פון מילע-גאס אכצן.
די אייניקלעך-מאמעס מיט אונדז וועלן צינדן
די בענטשליכט פון לעבן אין פרייטיק-צונאכטסן.

*

אין פֿייער-וואָגן פליסמו,
געשפּאַנט אין אַ ווילקאָן.
אַנטפלעק מיר ניט ווער ביסמו
אַ, ווונדערלעכער מאַן!

גענוג איז מיר דיין רימעם,
וואָס אַקערט מיין געהער.
זיין וויסן אַז איך היט אים
אין מיקדש פון אַ טרער.

גענוג מיר דיניע פּלעקן —
די קינדער דעם ווילקאָנס.
כ׳וועל זייער ליכט אַנטפלעקן
אין גלױענדיקן טראַנס.

1951

וּוּ שְׁמִילְקִיִּים רֶאֱנֹגְלִים זִיךְ מִיט שׁוּיִיגֶן

די נשמה פון ים

א

די מעווע שערט דעם שטורעם,
העט, פון אויבן —
אין ימס מדינה זעט זי, ווי דורך שויבן,
באשופט מיט גאלד, איר לעבעדיקן פאנג.

דער דיכטער טוקט אין ווערטער-ים אין טויבן,
אוינצושלינגען רויגן פון געזאנג.

אין סאמע שטורעם, אויף א כוואליעס פלייצע,
רוט אפ די מעווע.
א געזאנג
דערפרייט זי.

און לאנג און באנג
זוכט דער דיכטער אויפן ים די שמילקייט,
און ס'ווערט זיין קאפ צעשמעטערט אן א קלאנג!

ב

די נשמה פון ים איז פארשמעלט פאר א פערל.
אין שמיל-צייט
א פינמל פון שטורעם — איר קערן.
אין שפיל-צייט
פון שטורעם — די קאלטע מוזיק פון א שטערן.

מע דארף אבער זיין ווי דער ים,
די נשמה פון ים צו דעהערן.

ג

ים, איבער דינע כוואליעם
 הוידעט זיך א פלאש —
 א מצבה נאך א מאסטבוים.
 אין מערב — א מישמאש
 פון אקסנהעלדזער אין בוינע,
 אפגעגלאנצט אין חלפים.

ים, פון דעם-א באַרמן
 פארנעם אצינד מיין געבעט:
 ווי די פלאש איבער כוואליעם דאַרמן,
 גיב זיכערקייט דעם פאָעט
 צו שווימען איבער שמעט.

ד

איך שעפ אַ הויפן ים צו טרינקען
 זיין ווינקענדיקן סוד.
 מינע ליפן זינקען, זינקען,
 אין סאַמע מוזיקאַליש-טיפסטן וואַסער:
 — אַנטהיל די כוואליעס.
 לאַז דערזען ווי ס'ליגן
 אויפן דעק פאַרברידערטע מלחמות.
 קוואַל אין מינע אַדערן דעם ניגון
 מיט די לעצטע זעונגען פון עמוס.
 פאַרלאַק מיך אין דיין אַפּגרוניקן וואַלד
 מיט די לאַנגע, זאַלציק-זיסע צינגער.
 ווייל באַלד, אַ באַלד
 רינסטו אויס צעווישן מינע פינגער.

1947

די בענקשאפט פון יהודה הלוי

אויפן ים,
צווישן טויט און געבוירן פון כוואליעם,
קאנסטו פילן זיין בענקשאפט. מוזיק
פון אליין זיך-באשאפענער שמילקייט. מוזיק
איבערקלאנגיקע,
באנגיקע.
און ארום דער מוזיק,
וואס איז קליין ווי א שטערן
פון דער ווייט
און גרויס ווי א שטערן
פון דער נאענט,
ליגן שמורעמס געפאנגענע,
מיט באפערלטע, גלוסטיקע פנימער,
און הערן, און פילן —
קאנען זיך קוים צו זיין בענקשאפט דערבענקען.
מיט איר שמילקייט
די שמילקייט די אייגענע
שמילן.

קום שלינגען די סימפאניע וואס מע רופט זי : רעגן, רעגן...
פארשפעטיק ניט דעם תענוג פון איינמאליקייט און זייל.
צעווישן ים פון אויבן און דעם ים וואס אים אנטקעגן, —
מיליאנען זיילן. איינער פעלט. איז קאנסטו זיין א זייל.

די זיילן — דין, פון קוועקזילבער די מוסקלען. א, די לאנגע
באשעפענישן האלטן ביידע ימען אין געצויים!
באשויממע אדלערס פליען אן — א גאנצענע פאלאנגע,
נאר איינער פעלט. איז קאנסטו זיין אן אדלער ווייס ווי שוים.

די זיילן האלטן מער ניט אויס צעשניטענע פון זעגן.
ווי צוויי פלאנעמן גיבן זיך די ימען א באגעגן.
זאג ווידיי ! ס'פאלן אדלערס אינעם פאלנדיקן רעגן...

ליכט

פארנעם דאָס קול
פון ליכט אָן צאָל:
דאָס פּאַלמ דער מַל,
דער מַל
אין מאָל.

דער מַל
אין מאָל —
א קוואַל
קרישמאַל.
און שמיל
זיין קול:
מאַלמיל
מאַלמאַל.

1947

*

צווישן בארג און וואַלקן — ווייסט ניש קיין מאַל,
ווער פון ביידן וואַגלט צו דעם ים...
כ'בין געקומען ווו געווען שוין איין מאַל,
צו די ווונדן צוטוליען אַ לאַם.

אונטער מיניע פים — דער בארג צעגאַנגען,
וואַלקן איז דאָס נייע לאַנד אין טוי.
דאַרטן בלוען בראשיתדיקע קלאַנגען,
איינעם האָב איך שוין געפאַנגען: „אוי!“

1947

*

וואסער-שעפערניס ביים ברונעם, — שלאנקע, שווארצע זאנגען,
מראגן אין די רויטע קרוגן קוואליקע געזאנגען.

שווארצע זאנגען, רויטע קרוגן, — גילדענע מנורות,
מרינקסטו — פילן דינע ליפן קומענדיקע דורות.

צו די פאלנדיקע מראפנס אויף דער ערד צעברענטער
בין איך צוגעפאלן דארשטיק. נענטער. נענטער. נענטער.

א

יענער פעלדז מיט פייערליפן קיין מאל ניט קיין זאמע,
וואס דעם גאנצן מידבר קאן ער גילמן ווי א טאמע, —
אינגעבויגן הענגט ער אויף א שטיינדל פאזע אפגרונט,
ווי ס'וואלט א מענטש געשמאנען אויף א נאדל.
אזוי פיל צייט א שטיינדל איז דער אנהאלט פונעם גדול!
און ס'וונדערט מיך : אים אינצווארפן איז גענוג א בלאז.
נאר ניטא קיין ווינטעלע.
פאר וואס ?

ב

ציגן, ציגן
ציען זיך פון שמאציק בלאנקע שטיגן,
א ווייסע נאך א שווארצע,
א שווארצע נאך א ווייסע —
זוי קלאווישן אפגעפלויגן אקערשט פון קלאוויר,
און דער ניגון
נידערט אינעם טאל — אויף אלע פיר —
אויף א דינעם שמעג מיט אלעאנדער-בליט באשאמן,
צו באזיגן
וועלמן אן איין שאם.
פון אלע ציגן פאלט א שווארצער שאמן.
פאר וואס ?

די ווילדע רויו פון אויבן — איז מיר ווייטלעך,
 אן אייגן קינד — איר אפגעשטאלט אין קוואל.
 די ווילדע רויו פון אויבן איז רעאל,
 ממשותדיק און דיטלעך
 דווקא אונטן.
 וויל איך פאנגען די וואס דווקא אונטן.
 שווימט מיין האנט אין פלעמל-בלאען וואסער
 צו די גרונטן,
 שווימט צו יענער ווילדער אין א כוואליעדיקן שלאס.
 די אפגעשטאלט אין קוואל איז פונקט ווי אויבן פול מיט דערנער.
 פאר וואס?

1948

*

אן איינציקע פאלמע — א ווינטמיל מיט שפיציקע פליגלען
באווינטלט די זאמדיקע זון אינעם זאמדיקן לאנד.
און איך בין דאס איינציקע וואלקנדל איבער די היגלען, —
וועל באלד זיך צערעגענען, היילן דעם ווינדיקן בראנד.

זונשטיינער פאלן אין ים-גאלד בניס טאָגן,
בין דאָ געקומען מיט אַרבעטלאַנגן.

אונטערן ווייסן צעשניטענעם היגל
חלומט אַ שמאַט, ווי אַ קינד אין אַ וויגל.

ס'צאָפלט פון שלאָף אַ באַהאַלטענע תקופה,
ס'פלאָפלט אָן סוף די באַהאַלטנקייט גופא.

שטילקייטן שמייכלען מיט אויגן געשלאָסן,
שטילקייטן — פאַרמען, און שטילקייטן — מאַסן.

שטילקייטן גיבן אַ בלענד זיבנפלאַמיק —
אַרבעטלאַנגן געפינען... קעראַמיק.

ניט קיין נשמות פון מענטשן, פון זונען, —
עמען האָט ווידער אַ שערבל געפונען.

בליציקע פרייד בני דעם אַלמן פראַפעסאָר —
אַט איז אַ מעסער פון תגלת פלאסר.

גלוסט זיך מיר זאָגן
די אַרבעטלאַנגן:

— נישטיקייט, ברידער, ס'איז הבל הבלים,
פל-זמן איר וועט ניט געפינען דעם חלום.

איז די שטאלן פון שלמה המלך

דא אין די שטאלן פון שלמה המלך,
זאגט א געדאנק מיר אזוי:
דורות צעשמויבן זיך אונטערן מלך,
לאזן ניט איבער קיין שמרוי.

ווייסטו, למשל, ווער זענען די בויער
מאקע פון שטאלן א-מ-די?
אבער די אייזלען געזאמלט אין דויער
האקן דיר אונטער די קני.

זייערע קארעמעס קוואלן דא פריילעך
פול מיט לבנהשן וויין.
קענטיק די אייזלען פון שלמה המלך
מוזן חכמים אויך זיין.

קענטיק זיי האבן געהערט שיר-השירים —
מאקע דערפאר זענען לאנג
זייערע אויערן. פולע מיט שירים.
פול מיט אמאליקן קלאנג.

שא. דורך די שמערן-פארשפינוועכמע שפאלמן
קומען די אייזלען צוריק.
כ'וועל ביז באגינען דא ליגן באהאלטן,
אויסהערן זייער מוזיק.

1948

אַמאָל האָט ער געוווינט אויף אַ בעריאָזע,
אַנטקעגן מיר — אַ זומערדיקן זמן :
און סופות-צייט, מיט פיס געשלאַנקמע, ראָזע,
ווי קניגנדיק אין לופט, איז דער בוטשאַן
געפלוין קיין בית-לחם, איבער ימען,
אין אייגענעם, באַגלייבטן עראַפלאַן.
און מיטגעשנאַבלט מיניע שענסטע גראַמען —
מיין חבר דער בוטשאַן.

געוויס האָט ער געקויפט זיך עולם הבא
פאַר מיטנעמען מיין בענקשאַפט. נאָר אַצינד —
אין שנאַבל — רעגנבוויגנדיקע זשאַבע,
ער פליט צוריק וווּ איך געווען בין קינד,
פון אייגן מירמלפלייש געבויט פאַלאַצן.
געפינען וועט ער אַנשטאַט זיי — טומאַן.
כ'האַב מורא, אַז דאָס האַרץ זאָל אים ניט פלאַצן,
מיין חבר דעם בוטשאַן.

א. לעיעלעסן, צו זיין זעכציקסטן געבוירן־טאָג

אינגעשלעפן בין איך דאָ אַ פּינע פּאַר יאַרטויזנט,
צוגעוואַקסן צו אַ פעלדז. און איבער מיין געביין,
האַט די האַרעפּאַשנע צייט געמילגרוימט און גערוויזנט
און דעם אינגעשלעפּענעם געהאַלטן פאַר אַ שטיין.

אמת, כ'האַב מיין יאָ־זיין מיט קיין דונער ניט באַשמעטיקט,
ס'האַט אַ חלום־וואַסערל געריזלט אין מיין שלאָף
און מיט דעם געזעענעם, געשעענעם — געזעטיקט,
עלעהיי אַ קוואַל טרינקט אַן אַ שאַף.

ווען דער בית־המיקדש האַט געברענט — האַב איך באַהאַלטן
ערגעץ אין אַ ווונד זיין הייסע קויל, אויף ביז אַצינד.
שפעטער האַבן זיך גענומען כייטן די געשטאַלטן, —
איך, אַן עלטער־עלטער־זיידע — בין געוואָרן קינד!

ווי אזוי כ'האַב זיך באַגעגנט אין אַ שניילאַנד — אַסור
אויב ס'באַנעמט מיין קאַפּ!
וואַסער פּישוף האַט אַהין אוועקגעבלאַזן, וואַסער,
אז די שנייען לאָזן אַלץ ניט אָפּ?

אַקערשט בין איך דאָך געווען אין לאַנד פון ליקוי־חמה,
פּנימער און גאַסן — גוט באַקענט;
אין אַ מונקל שטיבעלע — מיין מאַמע,
ווי אַ וואַלקן, וואָס מע קאַן ניט פּאַנגען מיט די הענט.

נאָר זי האָט מיך אויפגעוועקט : „ אַ חלום, ביסט געשלאָפן,
אייביק איז דיין מאַמע אַלע מאָל“.

*

אויפן פרמל פאַשן זיך די שעפעלעך און שאַפן,
אויסצופוצן יונגע דורות אין דער צאַרטער וואָל.

1949

כ'האָב געזען אַ פאַרזאַמלונג פון שטילקייטן, אַלע אין בלאַ,
און אונטערגעהערט זייער זויבערע שטומקייט,
ווי ס'בלוט אין פאַרזיגלטע פידלען.
באַשרייבן זיי קאַן איך נישט. סײַדן דאָס האַרץ וועט זיך אַפּשטעלן.

זיי זענען געקומען צו שוועבן פון צייטן און לענדער, —
נשמות אַזעלכע, וואָס קאַנען נישט שטאַרבן. זיי בענקען
צוריק נאָך די גופים אַמאָליקע דאָ, אין אילת.

די שטילקייטן האָבן זיך איבערגעוואַנקען. און איך —
צוגעדעקט ס'פנים, זיי זאָלן, חלילה,
מיין אַטעם נישט הערן. און צווישן די פינגער דערזען:

אַן באַוועגונג אַ שלאַנג
מיט אַ זילבערן קעפל.
און פאַרלוירן איר גאַנג
ערגעץ ווייט, אין אַ נעפל,

שטייט פאַרכישופט אַ הינד
לעבן ימיקער קילקייט,
אַזוי לויטער און לינד
ווי אַ זילב פון דער שטילקייט.

און אַ ווינטל וואָס שטאַמט
נישט פון זעיקע שוועלן,
האַט פאַרלוירן אין זאַמד
זינע רוימע קאַרעלן.

ווי פארברענטע פאפיר
הענגט אן אדלער אין הימל ;
און זיין שאמן אויף מיר
איז א שותף צום דרימל.

נאר ס'באוועגט זיך ווער יא
איבער טיגערנע תהומען
און די שטילקייטן דא
בלויז געדענקען זיין נאמען.

1950

צווישן בערג — פארהיפנאמיזירטע באוועגונג,
בערג, וואס אן זיי וואלסטו קיין מאל ניט וויסן
דעם מעם פון א מאל ווו עס הויערן משערעדעם —
צווישן זיי האב איך פלוצעם באגעגנט א זעלטענעם בארג:
א משה מיט לוחות און צוויי רעגנבויענע הערנער.
כ'בין געלאפן אהין ווי א הירש צווישן פילן.
און געשען איז אזוי:
ווען כ'בין שוין דערלאפן א-מ-א-מ —
איז געוועזן דער בארג שוין אהינטער.
און וויפל איך בין ניט געלאפן
אהין און צוריק —
בין איך שמענדיק דעם זעלטענעם בארג דורכגעגאנגען,
געוואלט — ניט געקאנט די צוויי הערנער דערלאנגען.
זיי זענען געהאנגען
איבער מיר ווי א משל.
און מעגן צעפליקן מיך לייבן —
כ'זועל קיין מאל ניט גלייבן
אז דער בארג איז געווען א וואלקן.

זײַן מאַיעסמעט דער באַקסערבוים — אים קומט אַ ליד, אַ הימען!
 אַ ווייניג האָט ער אויסגעבויט זיך דווקא אויף אַ שטיין
 באַצויגן מיט אַ היימל ערד, און קאָן די וועלט באַשטיין
 אַן קיינעםס הילף. זײַן צווייגנבליק — פון יראוש ניט קיין סימן,
 האָט אָפגעשלידערט דאָס געזעץ פון צײַט!
 ס'באַשיצן אים די באַקסער ווי אַ ביימערײַש פּלי-זײַן.
 אויף אַכטונג שמעל זיך פאַרן בוים! באַנעם וואָס ער באַשטייט:
 געגליכן צו אַן אַקס, האָט ער געוואָסט אַז אים וועט סטייען
 עקשנות, און געשלאָגן זײַנע הערנער אינעם שטיין.
 אַ הונדערט יאָר אין פּײַן גערעוועט און געטאָן אים שפּאַלמן.
 ווייל אונטן, אין די רויטע ליימען, שפרודלט זוניק ריין
 אַ לעבעדיקער קוועלכעלע באַהאַלמן.

1948

לכנה-גריילן זעגן, זעגן
די צייט און זעגן זי פונאנדער.
אן איילבערטבוים דערשיינט אנטקעגן
און ס'פאלט זיין פנים אויף מיין וואנדער :

— בין אויך געווען א מענטש, געגאנגען
צום לאנד פון גוטסקייט א מהלך...
נאר דא, באגלייט פון גריילן, זאנגען,
פארצוימט האט מיר דעם וועג א מלאך.

א טאפל-פנימדיקע בלענדונג —
צעשניטן ווי א קאלב מיין שאטן,
און ווו א שפאן, א בליק, א ווענדונג,
באפאלט א שפיויקייט : פארבאטן.

כ'האב ניט געענטפערט. נאר געבויגן
פארנומען זיך צום נאנטן היגל.
— ווהיין? און ער האט מיניע אויגן
ארויסגעשאסן מיט א פליגל.

פארשאלטן מיט א גרינער בלינדקייט,
באליידיקט פונעם אומבאקאנטן,
האב איך שוין דעמאלט אין געשווינדקייט
געשלינדערט זיך אויף אלע קאנטן.

און בלינדערהייט, נאר פול נקמה,
אן איילבערטבוים ארויסגעריסן,
אים אויפגעהויבן אין מלחמה
אנטקעגן מלאך — זאל ער וויסן!

און ס'האט דער מלאך אין זײן צאָרן
געלײמט מיין אימפעט מיטן פליגל.
אָן אײלבערטמענטש בין איך געוואָרן,
אָן אײלבערטמענטש אין שוואַרצן עיגול.

דער זעלבער בוים, וואָס כ'האַב געהויבן
אַנטקעגן שונא, האָט געשמאַלצן
אַזאַ מין צווינגשילד פון אויבן, —
געפאַנגען מיך אין זײנע האַלצן.

פון דעמאָלט בענק איך נאָך מיין נאַמען
אין רינגעניאָרן אַ געשמידטער.
נאָר מענטשלעך בלוט פון מיר וועט שטראַמען
ביים זעגן מיין געביין, מיין ביטער!

די אײלבערטן זײ זענען פרעמדע.
מיך פּײניקן — נײט-מײנע גלידער.
אַ, העלף מיר אויסמאַן זײ פון קלעם דאַ
און גײן צום לאַנד פון גומסקײט ווידער...

*

פאַר טאַג. וווּ בין איך דאַ געלעגן?
אָן אײלבערט אויף מיין האַרץ — אַ זיגל.
אַ לעצטע גריל הערט אויף צו זעגן.
אַ וואַלקן ווי אַ וויסער פליגל.

1950

גלעקלעך פון קעמלען

לאַמיר זיך לייגן אין היימישע גראָזן,
לאַמיר, צעהאַלכטע, זיך גאַנצענען פאַרט!
איך וועל מיט ווינטיקע ליפן צעבלאָזן
גלויקע קויל פונעם ייִדישן וואַרט.

גלעקלעך פון קעמלען
קלינגען אין דרעמלען:
רו.

שמערן מיליאַרדן
דעקן דעם ירדן
צו.

יעטוועדער קעמל אַנטהויקערט זיין ווינשמאַק:
— זע, ווי מיין פֿרי איז גרויליק-באַטעמט.
מינער צעצוווינגט ביזן הימל זיין פּינשמאַק, —
וואַרעמע טרערן באַפֿיכטן דעם זאַמד...

גלעקלעך פון קעמלען
קלינגען אין דרעמלען:
רו.

שמערן מיליאַרדן
דעקן דעם ירדן
צו.

ציינערט זיך אַינן אין די שמורמישע זאַפטן,
בליציקער יאָדער צעגיין זאַל אין מויל.
אונטערן העמד, אונטער לינגענעם קאַפטן —
אומעט דער זעלבער, ווי גלויקע קויל.

גלעקלעך פון קעמלען
קלינגען אין דרעמלען:

ר.ו.

שטערן מיליאָרדן

דעקן דעם ירדן

צ.ו.

1948

*

לעבן סיני, האלבע נאכט,
ווי שמילקייט ראנגלט זיך מיט שווינגן, —
פלאצט א דארן. ס'האט א בליץ
ארומגעצונדן אים די צווינגן.
יא, א קאליקע א בליץ,
מסתם לכבוד א היענע,
האט דעם יתום פון דער וויסט
א צונד געגעבן, — און די סצענע
מיטגענומען אויף זיין וועג
פון עקסיסטירנדיקן אומזיין.
צו דעם דארן אין געפלאם —
אפילו שמומקייט קאן ניט שמוס זיין.

כ'האב געזען ווי ס'ברענט א מענטש,
נאר זיגן האט ער ניט באוויזן.
און דער דארן, ווי א לייב,
מיט נעגל — צארנדיקע שפיון —
אויפן שונא גיט א שפרונג,
צעפליקט זיין פלייש — א פלייש פון פייער.
ס'פייער עפנט זיינע ציין
און ס'הוליעט שוין א קאמף א ניער.
דעמאלט פלאצן מיט געזאנג
די דארנקווייטן רויט ווי צונמער,
אזילן העלפן זייער שמאם
און גיבן זיך דעם פלאם ניט אונמער.

ס'פניער וועט געדענקען לאנג
ניט אפצוטאן אזוינע שעות, —
ווי א שאמן אויף א קייט
ביים דארן הויקערט זיך צופוסן.

1949

*

ליכטזנילן הויכע,
ווי ריימער מיט בלאנקע טרומייטן,
קלינגען ארויס פונעם קופער אן עלפטן געבאָט.
באָגלייטן
מיין טראָט:
ואהבת לארצך פּמוך.

1947

לידער פון נגב

איפן וועג צו באר־שבע

א סנה איז דאָס וואַסער פון ליימיקן ברונעם,
ווי צופעליק אַפגעמענטשט האָט זיך מיין וואַגל.
א סנה אין געפלאַקער, א סנה מיט ניגונים, —
סיעפאלט ווי א שאַרבן, ביים שעפן, מיין לאַגל.

פון אוראלטן ברונעם נעמט שטייגן אן אַרעם,
צעשניידט מיך אויף טיילן מיט שטיין וואָס איז בלענדיק.
— זאָל ווערן געשלאָסן אַ ברית בין הכתרים,
א בונד צווישן ביידן פאַרזיגלט אויף שמענדיק.

אַצינד איז מיין גייסט ניט צום גוף קיין געקייטער.
די זילבן און קלאַנגען — לויט אַנדערע מאַסן.
פון ברונעם נעמט שטייגן אן אַרעם אַ צווייטער —
דער בונד איז געשלאָסן.

דאָ ביסטו בנים וואַרשטאַט פון גאָר דער יצירה.
פאַרדינגען זיך קאַנסטו אים ווי אַ געזעלן, —
די אייביקייט וועט דיר באַצאָלן מיט אירע
מטבעות — אויב ס'וועט נאָר דיין אַרבעט געפעלן.

האַסט גאַרניש פאַרזאַמט בנים „געשטייג פון סקאַרפּיאַנען“ —
דאָ האָט זײַנע קונסטבילדער אויסגעשטעלט בראַשׂיִת:
אַט קושט זײַן געליבטע דער עמוד הענן
און זי, די געליבטע, אַן עמוד האַש אײַז.

ווי פשוט, קיין ווונדער ניט אויף אַ רפואה,
דערזעסט דעם באַשעפער דורך זאַמדענע גלאַזן.
אין שטעט אינדערלופטיקע ווײַנט די נבואה,
ניט עלטער, ניט ייַנגער — ווי האָסט זי געלאָזן.

ווען ס'פלאַקערט דאָס זאַמד ווי געצונדענע זאַנגען, —
אומזיסט די אַלמעכטיקע זון וויל אַ ווילע
צום צווייטוויזנטיעריקן בוים דאָ דערלאַנגען,
אָוווּ אין זײַן עיגול איז פינצטער, איז לילה.

זײַן צווייגן-געוועלכ האָט אין לאַנגער מלחמה
געשלאָגן צוריק אינעם באַדן די צווייגן!
דערציילט האָט ביים שלאָף אים זײַן טאַטע מסתמא:
— אַ מידבר-פּאַלק האָב איך געזען דאָ פאַרבײַגיין.

גענייגט איז מײַן אויער צום בוים. אַ באַהאַלטן
געוויין מאַנט אַ תיקון: „באַפּרײַ מיך פון ענגשאַפט!“
אַ האַק! כ׳זועל דעם בוים אין עין-חוסוב צעשפּאַלטן,
און, אפּשר, געפינען מײַן אייגענע בענקשאַפט.

זיי האבן געירשנט דעם בליק פון די פוקסן,
געצונדן פון שמשונען קעגן דעם פלישת.י.
מיט שמאלענע בערד און געפעלדזיקטע ווקסן —
געקומען צוריק פון די בלעמער פארמישמע.

פון ווייסל און דונני, פון גאנגעס און דניעפער,
דער סיני אליין האט זיי אלע גערופן —
צו קנעמן ווי ליים אין די הענט פונעם טעפער
נבואה-געשמאלטן פון אייגענע גופן.

זיי האבן זיך ווינציק געקענט. אין זיכרון
געבליבן בלויז דראַבנינקע אותיות פון סידור.
נאָר דאָ האַט אַ בת-קול פון ברעניקן דאַרן
די פוקסן געאייניקט: אַצינד זענט איר ברידער.

און פלוצעם — אן אדלערין, ווי א באליידיקט-
 באפליגלמער וואַלף, מיט א שנאַבלדיק וואַיען,
 דערלאַנגט זיך אַ הייב קעגן מיר, און פאַרטיידיקט
 איינציטיק דאָס קלייננוואַרג, וואָס דרימלט אין טויען.

און ווען מיטן זעץ פון אַ שטיין איך פאַרהאַלט זי,
 און ס'פלאַצט פונעם שמערן דער קופערנער זיגל —
 מיט פליגל פונאַנדערגעצויגענע פאַלט זי,
 באַשיצנדיק ס'קלייננוואַרג מיט ווונדיקע פליגל.

און איידער ס'אַנטלויפט איר די ערד מיטן הימל,
 באַצויגן מיט פלעקן פון טאַגס ליקוי-חמה, —
 צעפיקן די קליינע דעם טוויקן דרימל
 און פלוצן אן פליגל זי ראַטעווען: מאַמע!

געבענטשט איז דער וואדי דזשערפמי מיט זיבן
גינגאלדענע עכאם אליך דינער און דינער.
אן אויסקלאנג, א נאמען — צעפאלט זיך אין זיבן,
ס'דערציילן אזוי מיט עקסטאז בעדווינער.

איז וועלכן זשע ווארט זאל איך לאזן דא שוועבן
צעווישן דער בלאקייט און פעלדזענער סטאדע?
אליין די נשמה נעמט אויסקלינגען: לעבן!
און זיבן מאל ענטפערן גלעקער פון וואדי.

און דא, ווי דאס „לעבן“ אין שפאלטונג פון סקאלע
שלאגט אפ זיבן מאל — שלאגן אפ שוין צוזאמען
געפאנגענע זונען אזוי פיל, און אלע
צעשמעלצן ווי קופער דעם טויט אין די פלאמען.

געזען האָב איך שטעט פון געמוסקלמן פייער,
ביז איצט ניט באַמערקט פון קיין שום געאַגראַפן.
באַשאַפענע שטעט מיט מוזיק אומגעהייער,
וואָס קיינער האָט זייער געשטאַלט ניט באַשאַפן.

זיי האָבן זיך קענטיק אליין דאָ געשטעטיקט
און אייגענע פאַרמען באַגאַסן מיט לאַווע.
אליין, מיטן אייגענעם ווילן, באַשטעטיקט
אַ היים פאַר די נאַקעטע אַדם וחוה.

רויטהאַריקע שטעט אין באַגיניקן אַטעם,
חלומות אָן מענטישן אי בלוטיק, אי טייער,
אין אייך וועלן וווינען רויטהאַריקע שבטים,
געגאַסן פון זעלבן אומזעטיקן פייער.

„דורך דאנען האט משה גערראגן די ביינער
פון יוספן — ביז צו די היימשפיצן בלאע“.
צעוויינט זיך דאס הארץ: ניט באוויזן אליין נאר
מקיים צו זיין האט מיין דור א צוואה.

די ביינער פון יוספן, האלב ניט-דערלאשן,
געלאזט האט ער עלנט אין מויטע קהילות.
צוזאמען מיט זיי — דעם נר-תמיד פון לשון,
געקומען א הילער אן באבעשע תפילות...

די ביינער פון יוספן דא, אונטער זעמדער,
די ביינער פון יוספן דארט, אונטער פוילן —
דערקענען זיך ווינציק און בלייבן אלץ פרעמדער,
און שניידן ווי מעסערס און גלעזן ווי קוילן.

לא תראו רוח ולא תראו גשם והנחל ההוא ימלא מים.

(מלכים ב, ג, י"ג)

און זעסט ניט קיין רעגן, און פילסט ניט קיין טראפן,
צעפלאמטער שייגען אין זאמד נע-ונד איז ;
און שטראמען ווי קריגספערד אין ווילדע גאלאפן —
קלאפ-קלאפ פון די פעלדזן אין בייניקע וואדים !

ווהיין ? ס'יאגן אלע פון סודיקער געגנט
צעהאקנדיק צוימען, גראנימענע שלעסער,
און איין שטראם דעם אנדערן שניידיק באגעגנט
און פלייצט אים אריין א ברילאנטיקן מעסער.

ס'געדויערט ניט לאנג און די זאפטיקע שטראמען
פארשווינדן. עס בלייבן פון זיי אויף די דעקן
כלוין גראזן, צעבליט פון באוואסערטן זאמען,
ווי גרינע, לאנג-לאנגע קאמעטישע עקן.

געשפינט פון מזלות ווי גלאַנציקע פּעדעם, —
די נאַכטנעץ פון הימל־געוועלב נעמט זיך טונקען,
באַצאַפּלט די שניידיקע פּעלדזן פון אדום
און נידערט אין ים־סוף צו זייערע פונקען.

געפאַנגען — הייבט עמעץ אַרויף זי אַ פּולע
און תיכף אַ ליידיקע שעפט זי שוין ווידער
די פּעלדזן פון מדין, געשפּאַלטענע, דולע,
דערנאָך קומט די נעץ אויפן דיכטער, אויף לידער...

באַלד־באַלד, מיט די לידער צוזאַמען איך פלי שוין,
ס'באַדעקט אונדז די נעץ. מיניע הענט — אויף די פּעדעם.
פון אונטן די שטומקייטן שפּילן זיך, מיטן,
פון אויבן באַגעגנט דער ים־סוף, און אדום.

דער זונפאָרגאַנג האָט זיך פאַרעקשנט מיט העזה
צו בלייבן אין ים־סוף ביי נאַכט, ווען עס קומען
צום פּאַלאַץ פון וואַסער — די אומשולדיק ראָזע,
די איידעלע הירשן צו שטילן דעם גומען.

זיי לאָזן די זיידענע שאַטנעם בניים באַרטן
און לעקן אין ים־סוף די רינגען פון קילקייט
מיט פּידלענע פּנימער לאַנגע. און דאָרטן
געשעט די פאַרקנסונג ביי זיי מיט דער שטילקייט.

געענדיקט — אַנטלויפן זיי. רויזיקע פּלעקן
באַלעבן דעם זאַמד. נאָר עס בלייבן פול יאַמער
די זונפאָרגאַנג־הירשן אין וואַסער און לעקן
די שטילקייט פון יענע, וואָס זענען ניטאַ מער.

באַצויגן מיט מושלען, קאַראַלן, פּאַליפּן, —
סקעלעט פון אַ שיף, נאָך געמייסמערט פון שלמהן.
דער שטורעם באַלעבט זי מיט יִמיקע ליפּן,
איז בענקט זי פון ים-ברעג צו יִמיקע שווימען.

אַ מאַסמבויס אין ווינט איז פון אויבן די פּאַלמע!
ס'באוועגן זיך קעפּ, די געביינען — געשלאָסן.
ס'באוועגט זיך די שיף... און — רבּונו דעלמא —
צוריק האָבן אויפגעלעבט אירע מאַטראָסן.

זיי פּאַטשן די רודערס אין זאַמד ווי אין וואַסער,
אַנטקעגן — דער ים-סוף, בלויז עטלעכע שפּאַנען.
דערשווימען? דער גורל איז תּמיד אַ שפּאַסער:
זי בלייבט אויפן זעלביקן אַרט וווּ געשטאַנען.

בלאָאויגיקער ים-סוף האָט היינט זיך פאַרגונען
מיט פסוקים פון כּוואַליעס דערציילן אָן אויפהער :
— „אויף מיר זענען שיפן געגאַנגען ווי זונען,
געבראַכט קיין ישׂראל די אוצרות פון אופיר.

פאַרוונקענע מאַנען זיי איצמער אין טיפן
און שמענדיק זיי קומען צו חלום ווי מתים...“
— א, ים-סוף מייז טייערער, ס'וועלן די שיפן
בקרוּב נאָך אויפזעגלען תּחית המתים.

נאָר זאָלן זיי פירן אין כל מיני וועלטן
ס'געזאנג פונעם סיני און שלמהס משלים.
און זאָלן זיי ברענגען אין יעקבס געצעלטן
די פערל פון פריינדשאַפט און ס'גינגאַלד פון שלום.

עס טונקלט. די לעצמע, די אורלעצמע ליניע,
קרישמאליק-איינמאליק פארלויפט מיר אין צאפל.
דערלאנגט אין דער לופטן זיך דריי מאל א מיניע
און לערנט מיך, צוקנדיק טיף אין שווארצעפל:

— די לעצמע איז ערשטע. מיין רו איז אין לויפן.
און וואלט ניט געשמאלטיקט דעם גארנישט מיין ריטעם, —
דערפילן דו וואלסט ניט געקאנט בשום אופן
די ליניע, וואס צימערט אין מענטשן און ציט אים.

— גערעכט ביסטו, ליניע, עס קומט דיך צו לויבן,
פאר געבן א פינקל אין מיר דיניע גימער.
נאר וועל איך צעפאלן אין גליקע שטויבן, —
וזהין וועסטו ציען מיין מענטשלעכן צימער?

דער פינגער פון שטילקייט באווייזט מיר דעם סיני.
כ'ועל נאָענט ניט צוגיין וווּ ער איז געשטיגן.
אָנמלויפן, אָנמלויפן אַהיים, אין רוונע!
צעפיקן אויף טויט וועט מיך וועלן דער ניגון...

און אפשר, פאַרקערט, קעגן אַלע געזעצן
אַרבייטן אין וואַלקן און זען וואָס מע זעט ניט, —
און זאָל מיך אויף שפּליטערס די שטילקייט צעזעצן
אַנשטאַט די געדאַנקען: אַ, ניין, איך באַטרעט ניט?

— הר סיני, דו האָר פון דער שטילקייט אין וויסמע,
די טריט מיניע וואַקלען צום וואַלקן, וואָס בלענדיקט — —
צעשפּרייט זיינע פּליגל אָן אַדלער: ווער ביסטו?
— מיין נאַמען? מיין נאַמען?? — (דאָס ליד—ניט געענדיקט).

א

האַסט פון מיר אַרויסגעהאַקט אַ שמייכל, ווי צעפּאַלן
וואָלט אין האַרץ אַ בלאַע פּיראַמידע פון וואַקאַלן.
שוואַרצע זונען מיט צעקרימטע מיילער — שאַלן, שאַלן.

זאַלציגסט אַנגעטאַן אין דימענט, שטוינונג אַריענטאַלע,
אַפגענאַרט פּאַעמן האַסטו און פאַרבלענדט זיי אַלע,
נאָר דיין סוד בלויז מיר אַליין געוואָרן איז נתגלה:

קוים באַשאַפן — איז שוין די באַשאַפנקייט מיט פּגמען,
אויסקעמפן השלמה קאַן זי ברענענדיק אין פּלאַמען.
האַסט געברענט. מיין אוראַלטער געדאַנק — מיט דיר צוזאַמען.

סדום! פון דעמאָלט איז אוועק דיין שאַטן בלוטיק רויטער
איבער צייטן, לענדער, צו דעם נוקם און דעם נומר,
דו אַליין ביסט לויטער, לויטער, לויטער.

ב

די זון — א שווארצע פון ליכטיקייט
שליפט מינע שליופן ביז בלום...
אט דא, אונטער זיבן-שיכטיקייט
לעבט נאך מיין ערשטע מינוט.

דאס ניטאָקע און פארצניקע —
שווארצעפלען זיך פון בערג.
א סקולפּטאָר מיט הענט ווילקאַניקע
האַט געלאָזן אין מיטן זיין ווערק.

ליגן באַזונדערע טיילן זיך :
נשמורת, געדאַנקען, הענט — —
זיי ווילן גאַנץ זיין, פאַרהיילן זיך,
נאַר ס'איז ניט אין זיי געווענדט.

א פייערבוים — א פערזענלעכקייט
שטייט אויף זיין פאַסטן ביים תהום.
איך געפין א זעלמענע ענלעכקייט
צווישן מיין חלום און סדום.

דער, וואָס אין זײַן קונסטווערק די מלאכים האָט געקנאַפּט,
 האָט פּרױער נײַט געוואָס, אַז יענע וועלן אים פאַרראַפּטן, —
 וועלן זיך פאַרליבן אין דער קליינער, שיינער פּרוי,
 געשניצט פון חלום-זילבער ווי אַ שפּילצײַג פאַר זײַן גלוסטונג.

ווי לייבן נאָך אַ העזעלע,
 אזוי זענען גאַטס קינדער
 מיט מוסקלען אָנגעצונדענע געלאָפּן נאָך דער קליינער,
 און זי האָט זיי געמאַניעט, כאַטש געפּעלן איז איר איינער...

דעמאַלט איז געפּאַלן פון גאַטס אויג אַ טראָפּן זאַלץ
 און אָפּגעגאַסן לעבן ים-המלח זײַן יצירה,
 אָנגעטאַן זי אין אַ קלייד אָן אייביקס פון קאַראָלן.

שטייט זי אַ פאַרגליווערטע, די פּרוי, אין סאַמע לויפּן,
 ס'צאַפּלען נאָך פון אונטער די קאַראָלן
 יונגע בריסט, קאַפּ — פאַרדרייט צום אַקסל,
 און די אויגן — נײַך-און-יאָען —
 פלעמלען צו די יאַגנדיקע מענער,
 און שמעלן מיך אַליין פאַר אַ נסיון...

שמיל.

די מענער יאַגן מער נײַט.

ליבן אויף די קני.

לאַקן-וואַרצלען פון די קעפּ אין באַדן איינגעכאַקן.
 און ווילדע ציגן לעקן דאַס געווייזן פון זייער נאַקן.

ד

כ'וואלט מאַכן אויך געקענט

אַז עקספּערמענט :

אַט לויפט דאָ אַ מוראַשקעלע ביים זעלבן ים-המלח,

אַ נאַקעמע לומס ווייבעלע, —

וועל איך זי, למשל,

אַפּגיסן מיט אַ געזאַלצן גלויענדיקן טראָפּן, —

וועט זי בלייבן אייביק — פּונקט ווי יענע

מיט אַ ווייסן וואַלקנדל צוקאַפּן.

און ס'וועט זיך שוין געפינען אַזאַ נביא, אַזאַ פענע,

די מעשה צו דערציילן אויף אַ בליצנדיקער שפּראַך.

אויב מוראַשקעס האָבן אַ תּנך.

ה

ס'איז דאָ אזא הייל אויפן שמעג צו מסדה
אין טיפעניש פון א ווילקאן, וואָס איר מינדן
אפילו געיאָגמע פון לייבן א סטאָדע.
מע רופט זי „די הייל פון געדולדיקן לידן“.

איך בין דאָ אַרײַן קעגן אלע פאַרבאַטנס,
ווייל האַניק-באַטעמט איז מיר עלנט און מורא.
געווען איז די הייל אַ בית-עלמין פון שאַטנס,
די בייניקע לופט — דער סקעלעט פונעם בורא!

בלויז פינצטערניש. צײַטלאָזע שטומקייט. קיין מינדסטער
זיפרון פון ליכט ניט. קיין צאַפּל פון גלויבן.
געוואָגלט אַ שעה צי אַ יאָר אין דער פינצטער —
און פּלוצעם די זון האָט געוויזן זיך אויבן.

אַ טױקע זון איבער ליפּן פון קראַטער
באַלעכט דעם סקעלעט אין די היילענע טיפּן.
און ס'גיבן צעפּײַניקטע שאַטנס אַ פּלאַטער —
די שוואַרצקייט פון זיי האָט די זון אָפּגעשליפּן!

אַ, סדום, זײַ געבענמשט! אין דײַן הייל וועל איך ליגן
ביז דו וועסט באַזונדיקן מײַנע מעת-לעתן.
פון קראַטער וועט פּלייצן מײַן סדומיקער ניגון
און ס'וועלן די ראַבן דאָ ברענגען מיר עסן.

1950

יְרוּשָׁלַיִם

פעלדזענע שפיגלען

אויב זען ווילסטו איין מאָל די אייביקייט
פנים אל פנים,
און, אפשר, ניט שמאַרבן —
די אויגן באהאַלט,
דריי אַראָפּ זיי
ווי קנױטן אין שאַרבן.
און דעמאַלט
אַן איין-זיך-געצונדענער,
גי, וווּ עד היום
דיין וואַנדערשאַפט איז ניט מסוגל געווען זי צו טרעפן —

און גיב זיך אַן עפן
אַנטקעגן די פעלדזענע שפיגלען פון ירושלים.

1947

אויפן וועג צום פותל מערבי

אויפן וועג צום פותל מערבי,
אין א ליימיק-ליגנדיקן ברונעם,
זיצט א יוד באוואקסן ווי א סאווע
און ער קריצט א בעכער.

די ניגונים

פון די שטומע ליפן טוען פרעגן
בני דעם וואַלקן, וואָס באַשיצט די דעכער,
ווען זשע ער וועט אַנקומען אַנטקעגן?
און דעם ענטפער קריצט ער אויפן בעכער.

אַט אַזוי איז ער מסתם געזעסן

אויפן וועג צום פותל מערבי

דעמאָלט, אין הנכישע מעת-לעתן,

ווען דער נביא

ירמיהו מיטן יאכשמאנג אויפן האַלדז

אויסגעהאמערט האָט פון זיך אַ דענקמאָל.

אַט אַזוי איז ער מסתם געזעסן,

ווען קיין מוטערמענטש איז ניט געבליבן נאָך דער שלאַכט.

הינט, אין ניינצן פערציק אַכט,

ביים אונטערגאַנג פון לענדער,

זיצט נאָך אַלץ דער גאַלדשמיד אין די זעלביקע געווענדער,

אינעם זעלבן ליגנדיקן ברונעם,

קעגן זעלבן וואַלקן אויף די דעכער,

און ער קריצט דעם ענטפער אויפן בעכער.

ווי זאפטטיקע רוכינען פון א מילגרוים,
דורכגעשטרניפט מיט זומערדיקן בליץ —
ליכט זיין פנים.
— וועסטו, זיידע, ווען דעם סוד געפינען?
— כ'האב געדולד, איך קריין.

אויסגעלאָשן. מער ניטאָ קיין פנים.
קאלטע, בלאַע סאַזשע.
בלויז די הענט —
דער גאולהם בייניקע סימנים,
קריצן אויפן בעכער ניט-דערברענט.

אויסגעלאָשן אויך די פינגער, נעגל,
ס'בלומיקט אין דער לופט דעם בעכערס ראַנד.
מיט אַ תפילה איז ער עולה-רגל
צו לבנה, וואָס גייט אויף אין לאַנד.

ירושלים, יאָנואַר 1948

כראַניק וועגן אַלטשטאַט
(אין טאָג ווען אַלט ירושלים איז געפאלן)

...און אז די לעצטע קריגער האָבן מער שוין
די אַלטשטאַט ניט באַוווּזן צו באַהערשן —
האַט דער סאַמע יונגסטער פון אַ וואַנט
אַ ציגל אויסגעבראַכן, און אַנשטאַט אים
פאַרמויערט זיך אַליין די רעכטע האַנט:
איך וועל דאָ בלייבן ביז מיין לעצטן אַטעם.

אויף די פעלדזנווענט פון עיר-הקודש,
טרעגט אַ בחור אַ פארווונדיקט מיידל,
ווי אַ הירש אַ רויזנקוסט אויף הערנער.
לבנה קלײַבט די טראַפּנס טריט בײַ טריט.

דער בחור זינגט דעם פארמיזאַנער-הימען,
די פעלדזן פון יהודה זינגען מיט.

די מיידל-אַרעמס — אַרום האַלדזן פון בחור.
אמתדיקער : אַרום האַלדזן פון שטאַם.
איר בליק —

דער ניגון פון די בערג און טאַלן
וועט אין אונדזער אַפּל זײַן פאַרהיט.

דער בחור זינגט דעם פארמיזאַנער-הימען,
דער מיידלס טויטע ליפּן זינגען מיט.

*

עפֿלרויטקייט פֿון ירושלים,
וּוּ די וואַלקנע
האַבן זיך פֿאַרוואַנדלט
אַין געביען;
עפֿלרויטקייט
אומבאַנומענע און שטומע —
וואָס באַמייטסטו, עפֿלרויטקייט פֿון ירושלים?

יום-טובֿסטו דעם חג פֿון דיִינע יונגע זיין און טעכטער,
אויסגעזיפֿצטע פֿון דיִין בענקשאַפט אין אזוי פֿיל יאָרן?
דו,
איינאיינציקע,
דו־דו,
דו־דו
און דו־דו־דו,
וואָס צו דיִינע אָפֿגלאַנצן, —
דערבאַרעמדיקע מאַמעֿהענט,
האַבן זיך געצויגן און געקלאַמערט
אַלע דורות —
וואָס באַמייטסטו, עפֿלרויטקייט פֿון ירושלים?

וויי, צו ווינציק האָב איך זיך געקניקלט
אין דיין שטויב,
צו פיל זיך געשראַקן
פאַר דיין שלאָנגענבים און שטומקייט,
אַז דו זאַלסט באַוויליקן אַ תשובה.
בעסער זאַל
ענטפערן מיין האַרץ. און אפשר בעסער —
דו זאַלסט בלויז פאַרנעמען
דאָס געוויין פון מיניע אַדערן,
אַט אַזוי ווי איך פאַרנעם דעם בת־קול פון דיין רעגן
אונטן, אויסן אינגעווייד פון מילגרוימיקע שטיינער — — —

1949

כ'לעבן, ס'איז געווען א העזה
 צו קומען אויפן ציון-בארג אין רעגן,
 ווו ס'קיניגט אין א פעסטונג פון הלומות
 דער בעל-תהילים,
 און מראכטן וועגן —
 כ'שעם זיך צו דערציילן — וועגן
 דיכטונג.

און ס'איז געווען דאס מראכטן, ווי א האנט
 וואלט אויסגעוואקסן דעמאלט פון מיין מילגרוימיקן שארבן,
 א האנט מיט פינף צעבליצטע אויגן אויף די שפיצן פינגער.
 און ס'האט די האנט אלזעעריש
 געשוועבט ארום דעם רעגן
 ווי ארום א יונגפרויליך,
 און שיפור פונעם פרעגן:
 — וואס איז דיכטונג?

צוריקוועגס, האט א פינגנבוים פארשמעלט
 די נאקעטקייט פון מיין געדאנק.
 און אומגעשמילט, באלידיקט,
 בין איך אראפ אין טאל,
 ווו ס'האט א בלישמענדיקע יאשמשערקע
 אפגעקלעקט איר נאסקייט אן א שפיץ פון רעגן-בויגן.

ווען ס'איז ניט געבליבן שוין קיין סימן
פונעם גאַנצן רעגן, האָב איך מיט אַ מאָל דערהערט
ניגונים, שטימען — — —
פלייצעניש פון וויינענדיקע פידלען אונטער דר'ערד.

יענע אונטערערדישע אומזעעוודיקע שמראַמען,
יענע, וואָס צום טאַטע-רעגן זוכן זיי אַ ריכטונג —
ווי זאָל איך זיי אַנרופן בנים נאַמען?
— דאַס איז די כּוּנּוּג!

1950

*

די צײַט איז מײַנע אויפן הר הצופים :
די שלעסער אירע עפענען פאמעלעך
דעם זונפארגאנג און וועלגערן ארויף אים —
אנטקעגן, אויף דעם טראָן פון ים המלח.

א פויגל ברענגט דעם פישוף-רינג פון שלמהן,
דערלאנגט מיר אים צוזאמען מיט א מיזמור...
א ווונדערלעכע מעשה קאן איך טרוימען
וון ס'נעמען אַנטייל אלע דורות ביז-מיר.

א מאַנדלבוים דער ש ע נ ס ט ע ר — איז מיר ווינציק,
נאָך יענעם בענק איך, וואָס האָט לאַנג פאַרמאַנדלט.
ירושלים איז געהייכט און פרינציק,
ווייל ס'איז אַ שטאַט אין אורגעשמאַק פאַרוואַנדלט.

1948

אין א ווינקל אויף מאת שערים,
ווי מע האנדלט מיט צימרינג און זיפין —
אויף א טעפיך באלאדן מיט ספרים,
כ'האב געפונען א זעלטן געשריפטס.

ווי באשמערנטע בלעמעלעך הימל —
דאס באציקלטע בלאַע פאפיר.
זינע ראנדן — באצויגן מיט שימל
פון די מויקע נעכט אן א שיעור.

עפעס האָבן די אותיות בפיוון
מינע אויגן געצויגן, פארשפינט.
א יענוועלטיקע מחנה מאַטיוון
האַט א זשום געמאַן אונטערן מינט.

האָב איך איבערגעזעצט אויף מיין לשון
זייער אינהאַלט אין צורה פון ליד,
ס'זאל ניט בלייבן אין גאַרנישט פאַרלאָשן
די צוואה פון איינעם א יוד.

*

— מינע קינדער, עס וועט איך אַוודאי
די צוואה זיין אויסטערליש גאָר.
מאָ געדענקט זשע, אַז נסים לאַניאַדאַ
האַט א צווייטע, אן אייגענע וואָר.

מינע אויגן שוין טונקלען פארגליטע,
פאר די אותיות פון רש"י צו בלינד;
נאר עס עפנט אין מיר זיך דאס דריטע,
ס'דריטע אויג וועט באהיטן אצינד.

ווען עס וועלן ווי פרוכט מינע פינען
בלויבן ליגן בני אייערע פים —
וועט דאס דריטע אין מיר זיך צעשינען,
און באמערקן וועט איר עס געוויס.

דעמאלט זאלט איר ניט לאזן קיין טרערן,
נאר די לאדן צעעפענען ברייט,
וועט א מנין וויס-קליידיקע שמערן
זאגן תהילים געבויגענערהייט.

און אויף מארגן — אויב נאר קיין מלחמה
וועט ניט שפאנען איר הייסן חמסין,
ווען אוועקפליען וועט מיין נשמה
צו גענאדיקער וואגשאל פון דין —

אייער טאטע און עלטסטער פון ספרדן
האט די לעצטע בקשה צו אייך:
מיין געביין זאלט איר נעמען צום ירדן
און עס זיבן מאל טובלען אין טייך.

אויב מלחמה, צי עמעץ וועט קראנק זיין,
אדער וואסער וועט פעלן אין לאנד —
וועט אייך דעמאלט מיין זעליקער דאנק זיין,
ווען איר זענט מיך מטהר אין זאמד.

נאכן ענדיקן זאלט איר זיך פלייסן
און באקליידן מיין גוף אט אזוי :
אין דעם היימישן העמד, אין דעם ווייסן,
וואס גענייט אייער מאמע, מיין פרוי.

אויפן העמד זאלט איר אנטאן מיין קאפטן
מיט די פאסן פון גרינלעכן גאלד ;
מיטן טלית אין זילבערנע האפטן
מיך אין גאנצן באהילן איר זאלט.

און פארגעסט ניט באדעקן דעם טלית
מיטן לופטיקן מאנטל, וואס קוואלט,
ווי אין זונפארגאנג פלאמיקע כוואליעס,
מיר ארונטער פון גאנצער געשטאלט.

ארום אייבערקלייד גיט א באצי מיר
די פאטשיילע מיט זוניקע פרענדו ;
אינעם בוזעם — א טיכל, ווי אין מיר
וואלט געאמעמט מיין הארץ מיין פארברענטם.

און די פורפלנע שמעקשיך, די זאקן,
און די זיידענע קעפקע טוט אן —
ווי לאניאדא — א קינד און א זקן,
ערב יום-טוב אין שטוב וואלט געמאן.

אין מיין קעשענע ברענגט א מתנה
יין-צמוקים — א פוליןקע פלאש.
און ס'תנכל געדרוקט אין קרעמאנע
טוט אריין אין דעם אנדערן מאש.

און דערנאָך — אָן אַן אונטערשייד וווּ דאָ:
אויפן אַלטן בית-עלמין אין ליים,
צי אין זוּדיקן זאַמד פון יהודה
זאַלט איר בויען דעם טאַטן אַ היים.

און דער קבר זאַל זיין ווי אַ ברונעם:
איך זאַל שטייע נדיק דאַרטן אַרײַן.
איך זאַל שטייענדיק חלומען פון אים
וועגן דעם וואָס בעתיד וועט זיין.

נאָר געדענקט זשע, אַז פאַרן פאַרשיטן
זאַלט איר, ליבע, געבויען בניס ראַנד,
מיר אַ מאַנדלשטאַק פול אַ צעבליטן
געבן שמוס אין מיין בייניקער האַנט.

און אַצינד וועל איך זיין איינך מגלה
מיין צוואה, ווייל ס'טיילט אונדז אַ שפּאַן:
ס'איז קיין טויט ניט פאַראַן! מיניע אַלע
טעג און נעכט שטימען צו: ניט פאַראַן!

ווייל אַ שלאַף איז ניט אייביק. און בלאַזן
וועט באַחרית הימים אַ קול,
ווי עס בלאַזט אין די זאַמדיקע גראַזן
אַ טרומייט פונעם רעגן אַ מאַל —

און וועט מאַנען: לאַניאַדאַ, לאַניאַדאַ,
ביז ווי לאַנג? שוין געענדיקט דיין שלאַף!
ס'קאָן אַ פאַסטעך ניט זיין אָן אַ סטאַדע,
און דו ביסט זיין פאַרוואַגלטע שאַף!

ס'קאָן געדויערן יאָרן אַלפֿים,
נאָר אזוי וועט געשען, ווייל עס וועט!
און דערווייל וועלן מאַנצן חלפים
ס'וועלן אונטערגיין, אויפבלען שטעט — — —

ווייל איך דעמאלט אין זעלביקער קליידונג
נעמען אַנטייל אין יענעם פּאַראַד,
ס'זאָל ניט זיין מיטן הַיִנִּט קיין צעשיידונג.
— און —
געענדיקט איז דאָ דער פּתב־יד.

1948

די קאַרש פון דערמאַנונג

די שמאָט —

ווי אַן אַזערע וואָלט זיך געשמעלט
אויף די הינטערשמע פים
און געבליבן אין אימה,
באַצויגן מיט אייזיקע שופן —
האַט אַ צימער געמאַן מיט די גרניז-פּיאַלעמענע קנייטשן,
ווען כ'האַב מיט די פינגער
צערונצלט איר גלאַזיקן פנים.

עכאַ פון שאַטנס.
געקרייציקמע קלאַנגען.

און איך בין געגאַנגען.

זיילן פון ליכט,
ווי צעבראַכענע זאַנגען.

און איך בין געגאַנגען.

ווהיין?

צו געפינען אַ מענטשלעכן אַמעם,
אַ לעבעדיק וואָרט איבער ליימיקע ליפן,
אַ פנים צו קאַנען אים זאַגן: גוט מאַרגן!
צוזאַמען מיט דיר האָט די וועלט נאָך אַ קיום,
און ס'קריכן ניט מער פון די אַרבל קיין שלאַנגען...

און איך בין געגאַנגען.

אמאל האט דער הונגער פארבלענדט מיך ווי לילית,
און כ'האב אויף א כוידעם א שוואַלכ אויפגעגעסן.
אצינד, זיך דערמאָנט, האָט די שוואַלכ אויסגעצווייטשערט
פון מיניע שוואַרצאַפּלען איר שוואַלכ-נקמה.
נימאָ מער אין זיי מיניע טרערן,
דער פויגל
האָט אויסגעפיקט אַלע
אין דולן געצווייטשער.

אמאל, ווען איך בין אין א קעלער געלעגן,
בינאָנד מיט אַ מת ווי אַ בויגן פּאַפּיר,
באַלויכטן מיט פּאַספּאַרנעם שניי פּונעם באַלקן —
פאַרשריבן האָב איך מיט אַ שטיקעלע קויל
אַ ליד אויף פּאַפּירענעם ליב פון מיין שכן.
אצינד איז אַפּילו קיין טויטער נימאָ מער, —
באַליידיקטע ווייסקייט
מיט סאַזשע באַהאַנגען.

און איך בין געגאַנגען.

אַ לאַנג שוין געפּאַלענער שניי איז געפּאַלן.
און ס'האָט זיך באַוויזן מיט פּינערלעך קליינע
מיין היים,
ווי אַ טעמפל
צעגריזשעט פון בליצן...
איך האָב זי דערקענט וועדליק חלום פון קינדהייט.

פארהאקט ווי א שלאס האט זיך הינטער מיין פלייצע
אן אַמעם.

און משוועקעם
געשלאָגן אין ליב האט די איינערנע שטומקייט.

און בלאַנדזשענדיק איבער די שנייען אין מעמפל
אנטפלעקט האט זיך מיר א באוואקסענער מענטש,
געבויגן ווי איך,
צעפאטלט און קנאַכיק,
באַשיינט פון אן איבערגעפּוילטער לבנה.

— העי, וואַנדלער, ווער ביסטו ?
און ס'האט דער באוואקסענער מעמפ זיך צעוואָיעט :
— ווער ביסטו ?

— דערקענסט מיר ?
און יענער מיט זעליביקער שאלה :
— דערקענסט מיר ?

— נשמה ?
און ס'האט דער באוואקסענער צוגעמאַנצט גענמער :
— נשמה ?

נאַר ווען כ'האב דערזען אויף זיין פנים די קאַרבן,
דערלאַנגט זיך אַהין מיט נצחון אַ לאַז, —
האַט עמעץ אַ סמאליע געמאַן מיר אין שאַרבן,
און איך בין געפאלן ביים גרענעץ פון גלאַז.

1951

1

און וועסטו פארמאלן דאס בילד פון דער יידישער גאס,
מיט פענדול געמונקט אין דיין זוניקן, נייעס פאלעמער, —
זיי וויסן: די פארבן די איצטיקע וועלן זיך שיילן.
דאס געוועזענע בילד מיט א האק וועט באפאלן דיך שפעטער,
פארווונדן אזוי, אז דאס נייע וועט קיין מאל ניט היילן.

2

ביסט נייגערק געווען צום טויט,
באליידיקט פונעם לעבן.
האסט איינצניטיק זיי ביידע ניט געהאט.
געמיינט: דו וועסט ביים טויט געפינען לעבן
צו ווערן זאט.

באווייז א צייכן, אז דו האסט געפונען
ביים לוייער אויפן טויט ס'געהאפטע גליק.
נאר האסטו ניט געפונען —
קום צוריק.
אנטוישט פון ביידע וועלסטן — קום צוריק.

3

עס גייען אויס די פלעקן צייט
ווי שמילע גליווערעם באגינען.
א, נאנטסטע מיינע אן פארבייט,
אווו זשע וועל איך אייך געפינען?
א שווייגן שטארק ווי משוגעת —
צעווישן אונדז די לאנגע פויזע.
כ'לויף נאך די פנימער אין גאס —
גילגולים-ליכט פון אייער אויסזע.

פון גאַנעק דערווייטערט —
 איז וואָס דיר געבליבן?
 — אַ נאַמען, וואָס לייטערט
 און אים זאָלסטו ליבן.
 אַ נאַמען, וואָס לייטערט
 און אים זאָלסטו ליבן.

צעהאַקט ווי אַ דימענט
 אַ שטאַט אַ פאַרמעגן.
 דער שפּליטער פון דימענט
 באַלייכט דינע וועגן.
 דער שפּליטער פון דימענט
 באַלייכט דינע וועגן.

אַזאָ וועט ניט ווערן
 קיין עפר ואפר,
 ווי לאַנג ס'וועלן טרערן
 באַלעבן אַ ספר.
 ווי לאַנג ס'וועלן טרערן
 באַלעבן אַ ספר.

אין בליאַסק פון שוואַרצאַפל —
 אַ הייליקער גאַרטן.
 און פּלוצעם — אַ צאַפל:
 אַויס לענדער, ביסט דאַרטן.
 און פּלוצעם — אַ צאַפל:
 אַויס לענדער, ביסט דאַרטן.

מוזיק פון נאָך מוזיק —
 צו דעם קאָן מען דיך גלייכן.
 דינע אויגן זענען זונען
 אוועקגעשווימען אויף טייכן.

פיל-פנימדיקע שטומקייט
 פלייצט פון דיין יעדער מינע.
 א געלער אַקסענער האַרן
 איז געוואָרן דיין משופרינע.

כ'האַב געהאַט אַ שכן. אויף אַ ביידעמל אַ טויכן,
 צווישן רויטן זונגעוועבס און דרימלענדיקע טויכן,
 האָט ער ס'גאַנצע לעבן ברויט געזאַמלט און באַהאַנגען
 מיטן ברויט זיין כוידעם — פון אַ לייַדנשאַפט געפאַנגען.

קיינער האָט ניט מיטגעפילט דעם טעם פון זיין קמצנות,
 אפשר בלויז די טייַבעלעך — באַפליגלטע מאַדאַנעס.
 קיינער האָט ניט מיטגעלעבט, ניט זקן און ניט יונגער,
 און באַשיצט מיט ברויט — געשמאַרכן איז דער מאַן פון הונגער.

הינט אין חלום האָט צו מיר דער קמצן וואָס געשמאַמלט, —
 אויפגעוועקט געדאַנקען, אַז ווי ער האָב איך געזאַמלט
 ס'גאַנצע לעבן מינע ווערטער און מיט זיי באַהאַנגען
 הוילע ווענט פון שטיבל, פון אַ לייַדנשאַפט געפאַנגען.

קיינער האָט ניט מיטגעפילט אַ דיכטער אַ מתבודד,
 ניט קיין טייַבעלעך-מאַדאַנעס האָבן צאַרט געמודעט.
 קיינער האָט ניט מיטגעלעבט, ניט זקן און ניט יונגער,
 און באַשיצט מיט מינע ווערטער — גיי איך אויס פון הונגער.

7

בין מוחל יעדער לויב און מאדל,
בין סיי ווי ביזן ביין צעשונדן.
מיין טרויער שטאַמט פון ריינסמן אדל:
טורמעניקעס, וואַגאַבונדן.

8

קום, היישעריק דו בליציקער,
שוין אויסגעבענקט פון לאַנג,
באַפּאַל, צעפיק דעם פרעמדן מענטש —
די פלייש-געוועכטע זאַנג.
דעמאַלט וועט דער אַנדערער,
אויסגעטאַן פון טויט,
שלינגען די באַשאַפּנקייט,
איר קוואַלנדיקן קערן.
און איך
וועל זיין דאָס מינדסטע גראַז
פון אונטער אַלע שטערן.

9

די שמילקייט קוואַלט אין מיר ווי סָס, —
און דו, מיין קינד, וואָס ווייסטו?
פאַרבּלענדט, ווי ס'גייט אַ מילכ צום פּלאַס,
צו מינע ליפּן גייסטו.
און ביידע, ביידע בליבן מיר
פון שרעק ניט-אויסגעלייזטע.

פארצן א ביין צעווישן אלע ביינער,
 וואָס אומבאוואַרעמט בלייבט ער איינער, איינער,
 ווען אלע פעלדזן פונעם לייב צעשוועבן,
 און ווען דער גייסט נעמט ביימן זיין יסוד.
 פון יענעם ביין — איך וועל נאָך ביי מיין לעבן
 אויסהאַקן מיט האַמער און מיט דלאַמ
 מיין פנים-דענקמאַל, וואָס אים זעט ניט קיינער.

1949

ניט פון מערב קומט צו מיר דער זונפארגאנג צו קוואלן
 אלע אַוונט, — נאָר פון אייגן האַרץ, וואָס קיינער זעט ניט.
 אלע זונען, ביז-אים אָפגעוועלטיקטע, זיי פלייצן
 פונעם האַרצקוואַל, שלינגען און פאַרשלינגען גאַסן, מענטשן,
 און איך בלייב אליין אין וועלט-סוד, ווי אין אַ פאַרפלייצונג
 ס'בלויבט אַ בוים שטאַק עלנט מיט משוגע-גרינע אויגן,
 וואָס דערקענען ניט די צייט, די אַלט באַקאַנטע לאַנדשאַפּט.
 וועגן-שמעגן, זאַנגענפעלד אַנטקעגן — ניט בנמצא.
 בלויז אין דער קאַפּויערקייט פון אַפּשפיגל אַנטפלעקט זיך
 אייגן פנים...

גאַרנישט זע איך, אַוונטצייט אין אָפּגלאַנץ
 פון צעקוואַלטן זונפארגאנג מיין אייגענעם, באַשערטן.
 גאַרנישט זע איך. בלויז אין דער קאַפּויערקייט, פאַוואַליע,
 רונצלט קדמונדיק מיין פנים, עלעהיי אין אורטרוים
 וואַלט איך אים געזען שוין ווי אַ מאַסקע פון מיין שפּעטער :

אַט — אַ בלאַער האַרבסט. געשפונען פון די זעלבע שטאַפּן,
 וואָס פון זיי, מסתמא, שפינט און העקלט די באַשאַפונג
 בלאַ געבליץ פון קינדעראויגן, — פול מיט צער און צאַרטקייט.
 און די פייגל פאַטשן היינט פאַמעלעך מיט די פליגל,
 אַז מע זעט ווי יעדער פויגל פאַטשט מיט צוויי פאַר פליגל.
 פוסט די גאַס. ווי זאַנגען וואַלטן וואַקסן פון די שטיינער
 און אַ קאַסע וואַלט זיי נאָר-וואָס אָפגעשניטן אַלע.
 גלעקער קלינגען, און זיי לאַזן אין דער לופטן פאַסטקעס
 פאַר די שווימענדיקע פייגל מיט די צוויי פאַר פליגל.
 און — מע פירט אונדז ביידן צו פאַרברענונג, — אים, דעם זקן
 מיט דער תורה אויף די הענט, ווי אַקערשט פון באַרג סיני,

מיך, — אליין א פייער אין א מענטשגעשטאלט פארוואַנדלט,
 צו פארוואַנדלען אויף דאָס ניי מיין מענטשגעשטאלט אין פייער.
 גלעקער קלינגען. אויפן שפיץ פון קלויסטער זיצט א טייוול
 און ער ציט די לייצעס ביי די פערדישע צוויי גלעקער.
 גלעקער קלינגען, קלינגען און זיי קלינגען אויס א שייטער
 לעבן אלטער קלויז. מע צווינגט אונדז אויסצומאָן זיך נאָקעט.
 נאָקעט. נאָקעט. נאָקעט. און אַנטקעגן אויף די ווילדע
 עקלדיקע עפּלביימער זיצן מיניע „שכנים“,
 בייסן עפּל, יאָגן אָפּ די פּליענדיקע פּונקען.

— „זיידע, שעפטשען מיניע ליפן, דאָס איז די באַלוינונג
 פאַר מיין ניט דערלעכטן לעבן? האָט עס אַלץ א זינען?
 זיידע, ענטפער!“ ... נאָר דער זקן מיט זיין לייבן-גרייווע
 בלאַזט אַוועק די ספּקות: — „וואַלסטו וועלן זיין ווי יענע
 אויפן עפּלבוים אַנטקעגן, אַדער ווי די שלעגער?
 זיין א ייד באַטייט: זיין שמענדיק גרייט אויף א נסיון,
 אויף נסיון און אויף נס“. די ווייסע באַרד באַפּאַנצערט
 דאָס געשאַנק פון סיני. און די פּיס דעם זקנס גייען,
 טרעטן אויף די הייסע קוילן, ווי א גאַנג אויף גראַזן.
 זומערפּעדעס ווערן די באַנגעטן. און די היטער
 שמעלצן זיך ווי וואַקס. די פּלאַמען טאַנצן אָפּ ווי באַלעמס
 פּונעם זקנס בלענדנדיקן גוף. עס טוט ניט וויי אים
 ס'בלינדע פּלייש. געצונדן איז די ווייסע באַרד, ניטאַ מער, —
 ווי לבנה פון א וואַלקן זי באַווייזט זיך ווידער.
 מיט א פּונק צוזאַמען יאָגט פון פּאַרמעט דער אַנכי, —
 אַבער אינעם זקנס לייב און לעבן איז צו זען אים.
 וויל איך פּאַנגען מיין אַנכי, אַז ער זאָל באַצווינגען
 אַלע פּינגען, — פּאַל איך אונטער אים אין סאַמע פּלאַקער,
 וויל באַשאַפּן איז מיין וואַרט אין אומבנייט פון די היינטן.

און א נאריש פלעמל האָט אים אויסגעברענט פון צונג מיר.
נעם איך מיט די ליפן די צעביסענע פון ווייטיק
איבערזאָגן טראָף נאָך טראָף די פּסוקים פונעם זקן,
פּסוקים אַלט געבוירענע אין אייביקע אַ מאָל,
און מיין ליב ווערט אָנגעטאָן אין זינגענדיקן פּאָנצער.
וואָס פאַר אַ באַטייט שוין האָבן איצט די האַלאָוועשקעס?
מינע הענט, געצונדענע, זיי ציען זיך צום זקן:
— „זיי געבענטישט פאַר דינע פּסוקים!“ נאָר ניט מעגלעך דאָס
אַנצוטאָפּן אים שוין. צו די שטערנדלעך די פּרישע
שוועבט ער אין אַ פייער-וואָגן, שוועבט ווי אליהו,
און איך הייב זיין שאַטן-מאַנטל ווי אַמאָל אלישע.

1949

— יענע טריט, וואָס אויבן אויף די שמערן פונעם בוידעם,
זענען, מיינסטו, מענטשישע? דו זאלסט אזוי ניט מיינען.
דאָס זוכט אונדז פון די שמערן אַ ניט-ערדישע באַשעפעניש,
אונדז, די מענטשן-יאַגדעם אינעם בוידעמדיקן וואַלד.
גיב אַ צונד אַ שוועבעלע און וועסט זיך איבערצייגן:
אַנטקעגן האָט זי אויפגעפרעסן שוין אַ גאַנצן שינדל...

מיין בוידעם-שכן הייבט אָן צינדן שוועבעלעך.
אַ צונד —

און אימלעכע — ציש-ציש,
אַ געלער פלעק דערזעט דעם נעפל,
און שוין פאַרלאָשן, מיטן העלצל ניט באַמאַפט פון פֿיער —
נימאָ שוין אויפן ביידעמל קיין זויערשטאַף,
קיין לעבן.

דאָס קינד אין פאַוועטינע-פאַנצער, וואָס האָט ביז אַצינד
באַלעכט מיט זיין געוויין די געלע פינצערניש,
האַט קענטיק

נאַכגעגעבן יענע לאַנגע פינגער אויף זיין האַלדז,
פינגער, וואָס צו אַלעמען געהערן זיי, צו אַלעמען,
און מערער ווי צו אַלעמען, קאָן זיין, צו גאָט אַליין.

דאָס קינדערשע געוויין פעלט אויס ניט ווינציקער ווי אַטעם.
די יונגע מאַמע צערטלט מיט אַ שטיקל גלאַז די אַדערן.
לבנה-קאַרליק, איינגעשמידט אין גלעזל, —
שוין געקוילעט.

דער, וואָס האָט געצונדן מיט אַ וויילע פּרױער שוועבעלעך,
וואַרקעט ווי אַ טױב:
— עס איז ניטאָ קיין טױט אין דרויסן,
אינעווייניק האָט ער זיך פאַרגנבעט, צווישן אונדז,
לאַמיר אים דאָ לאַזן אויפן בוידעם
און אַנטלויפן!

אַליין דער ערשטער לױפט ער צו אַ בוידעם:ווינקל,
עפנט
אַ דאַכלקע און אין צעדולטקייט פאַלט אַהינטערוויילעכץ:
— יודן, ס'ברענט!
באַהאַלט די האָר אין קעשענע, עס ברענט!!
באַהאַלט די הערצער, ווייל דער בוידעם ברענט!!!

אַ זייל פון פּורפּל-סאַזשע גיט אַן אַמעס פונעם שפּעלמל,
באַפּלעקט די בוידעם-פּנימער באַפּעדערטע ווי סאַוועס
און לאַזט שוין גיט אַנטלויפן די באַהאַלטענע.
געענדיקט.

בלויז די שפּין די כיטרע, ווי אַ דימענט אַ פּילפּיסיקער,
האַפּסלט אויף דער זייל פון סאַזשע
אומגעשטערט פון קיינעם,
שאַקלט מיטן קעפּעלע „צום ווידערזען“ —
און ווערט גיט.

א יודל ציט ארויס פון זיבן שמאטקעלעך א הערינג
און חלפּט זיך דעם האַלדז.
א צווייטער זינגט :
— לאַמיר אַלע, אַלע דאָ אין איינעם
דעם פּייערדיקן גאָסט מקבל פנים זײַן.
א יינגל — צאַלקע — וויינט :
כ'האַב נאָך אין מײַן לעבן ניט קיין קוש געטאָן אַ מיידל.

פלוצעם וויקלט זיך ארויס אַ מיידל פון די גופּן,
צווייטק ווי אַ קאַרשנבוים אין וועסנע,
און איר שטים —
גאַלדקלאַנג פון אַ פּויגל ביים באַגעגענען זײַן מאַמען :
— ייִדן, כ'האַב אַזאַ מין שלימל
אַלעמען צו ראַטעווען — — —

דולקייט ווי אַ שאַטן
טיילט זיך אָפּ פון די געהירן.
אויגן — זידנדיקער סם, —
אין אויפגעבלויטער שטוינונג.
אַפּילו ס'טויטע קינד איז פול מיט נייגער
ביים דערפילן,
די ווונדערלעכע בשורה
פון דעם מיידלשן משיח.

און ווייטער רעדט די ליכטגעשמאלט :
— יא, יא, איך האב א שליסל
אויסגעשמידט פון זילבער. ס'האט א ווייס געקליידטער זקן
אקערשט מיר געגעבן אים און אנגעזאגט אזוי :
נעם צונויף די יידן אויפן בוידעם און אנטלויפט
געשווינד-געשווינדער אויפן שלאסכארג,
דארטן שטייט א פאלאץ,
דורות-לאנג צוריק געבויט פון געדימינען.
דער שליסל איז צו אים,
און קיינער, קיינער
וועט אייך אינעם אינגעווייד פון פאלאץ ניט געפינען.

עולם איז באגניסמערט :
— הייליק מיידל !
עולם קושט זיך.
צאלקע ווי א פיקסל
מוליעט זיך צו אירע קני :
— מיין מייערע, ווער ביסטו ?
און ס'יידל, וואס האט אקערשט זיך „געקוילעט" מיט א הערינג,
ביסט געשמאק דעם הערינג, —
אויב א יום-טוב איז א יום-טוב.

נאר דער, וואס האט די שוועבעלעך געצונדן,
גיט א פרעג
אין מיטן דער פארפישופטקייט דאס מיידל :
— קאנסטו אזוי גוט זיין און דעם שליסל אונדז באווייזן ?

ס'מידל צאפלט :

— יא, פארשטייט זיך,
באלד, א רגע, אט — — —
זוכט אים אין די קליידער,
לעבן הארצן,
אין די זאקן.

— מאמינקע,
ס'האט אקערשט מיר געגעבן אים דער זקן!

— וואסער זקן?
ווי זיין נאמען, ווי זיין אויסזען? מאל אים!

— אך, דער שליסל איז געבליבן
אין זיין האנט,
אין חלום — — —

1949

א

פון זינט איך געדענק האָט געפינצטערט בני אונדז אין כאלופע
 אַ הויקערדיק אלטע מפולת, א יענוועלטיק צימער.
 אזוי ווי ס'וואַלט עמעץ פון וואַלקנס געשפונען אַ חופה
 פאַר שאַטן-געשמאַלטן, געבוירן פון בליציקן שימער.
 די ווענט האָבן שטומע געוואָיעט מיט הינטישע שוועמלעך
 אין פינצטערניש באַבעדיק בלינדער, פאַרקניפט אין אַ קאַלטן.
 און פלוצעם — עס פלעגן אַ פלייץ געבן זילבערנע פלעמלעך,
 ווי טראַפנס פון הילצערנע עמערס וואָס זענען צעשפאַלטן.
 דאָס פלעגט די לבנה אַרײַנפאַלן ווען דורכן קוימען,
 אַרויסגיין פון אויוון און גלייך — אין די קאַצאוויגן גרינע
 וואָס הענגען דערבײַ ווי אַליין, ווי אומצײטיקע פלוימען.
 דערנאָך, ווען עס פלעגט זי אַ פאַנג טאָן די נעץ פאַוועטינע —
 אַ יונגע רוסאַלקע אין הענט פון אַ פישער אַ זקן —
 צעפּײַניקן פלעגט זי מיט זילבער-קאַנווולסיעס דאָס צימער,
 די ליימענע ריפן פון באַלקן, אין מיטן — דעם האַקן,
 און אַלע געשמאַלטן געבוירן פון בליציקן שימער...
 דער האַקן — אַ פרעגצייכן, שטענדיק אַן איבערגעקערטער,
 אויף אים האָט זיך תמיד געבאַמבלט אַ לעדערן בענדל,
 אויף אים האָט אַמאָל זיך געהאַנגען אַ מענטש ווי אַ הענדל,
 אַלמאַי ס'האַט אַ מיידל באַגאַסן מיט גיפּט זײַנע ווערטער.
 כ'האַב ליב געהאַט קעגן מיין ווילן אַט דאָ זיך באַהאַלטן,
 אַוועקלייגן זיך אויף אַ לאַנקע פון קליידער — און טרוימען
 אַנטקעגן דער קאַץ וואָס אין אויוון צעפאַלענעם, קאַלטן,
 און זען ווי עס קוואַלט די רוסאַלקע אַרײַן דורכן קוימען.

ס'באהערשט אזא הענוג צו פילן דעם סם פון אליינקייט.
 צו שמעקן די ריחות פון היימישע, בלומיקע קליידער.
 אט דא האט מיין ליד זיך געפליעסקעט אין ימען פון שיינקייט.
 און כ'וואלט ניט באדיי אויף א פאלאץ פארביטן דעם חדר.
 געפוסטעוועט האט דער פארסאזשעטער אויוון אין פחדים.
 שווארצערלדיק מאט איז די פינצטערניש אונטער די ציגל.
 און דא האט מיין מאמע באהאלטן די אייביקע בנדים, —
 א בינטעלע ווייסציניג ווי בלענד פון מלאכישע פליגל.
 א יונגע אלמנה, צו דרטיסק — האט זי שוין באציטנט
 געקויפט זיי אין הייליקער בענקשאפט צום טאטן. זיין פנים
 אין טינגע סיבירער, האט לויטער געבענקט פון דער ווייטנעם.
 מיט אייביקע בנדים איז מילדער צו לעבן דא אן אים.
 און איין מאל, א גאט, ווען איך בין נאך געוועזן א יונגל,
 זי האט אויף איר לעבעדיק לייב זיי בסוד אָנגעצויגן.
 באשיינט האט דעם צימער די זון פון איר גילדענעם רינגל,
 געשטראלט פון צעשפאלטענעם שפיגלס פולטרעריקע אויגן:
 פיר פלות מיט זעלביקע פנימער גליקלעך צעריימלט...
 פיר פלות מיט גילדענע רינגען אין זיידענע פלאמען...
 דאס טונקעלע טירל איז גראד ניט געווען צוגעקיימלט, —
 אזוי ווי א שטיין איז געפאלן מיין ארץ אין דער מאמען.
 פון דעמאלט זיי ליגן באהאלטן, די אייביקע בנדים,
 אין פינצטערן אויוון צוזאמען מיט פלעשער אויף פסח.
 געבליבן איז בלויז אין די האַר — פונעם ווייסציניג א פאדעם,
 וואס האט זיך צעפעדעמט אין ווייסקייטן דינע—דאס ווייס איך.

א, גורל, דו שאַמן מיט אויגן פון בלוט, ביסט קאפאבל
 אומזעעוודיק נאכשווימען מינע געדאַנקען, דו שווימער!
 און אַט האַסטו גאַר זיך פאַרוואַנדלט אַליין אין אַ מבול,
 אַ מבול צווייפּסיקע מענטשן וואָס פּלייצט אויפן צימער.
 געשווינד האָט די מאַמע אין אויוון אַ האַנט איינגעטונקען,
 גענישמערט אין פינצטערניש-פּידל צעווישן די קלאַנגען,
 און באַלד איז דאָס בינטעלע ווייסציג באַפּישופּט מיט פּונקען
 אין מיטה פּון צימער אויף קלייניקע אַקסלען געהאַנגען.
 אַנשטאַט דער רוסאַלקע אַ פּלי האָט געטאַן אַ וואַראַנע
 פּון קוימען אַרויס מיטן שנאַבל אין ווּנדיקן שפּיגל.
 געלויכטן אין זוניקן שניי האָט דערבני די אלמנה —
 אַ קאַרשנבוים אונטער אַ זעג אין אַ צווייטיקן עיגול.
 נאָר ווי אַ פינפעקיקער תּהום איז געבליבן ביים האַרצן
 ס'געמעל פּון די אייגענע סאַזשע-געטונקענע פינגער.
 געקוואַלט האָט די שוואַרצקייט אין זוניקער שיין פּון איר האַרצן,
 און גלייכצייטיק האָבן די אויגן צעפּינקלט זיך יינגער.
 אַזוי איז מיין מאַמע געגאַנגען צום ליכט פּון עקידה.
 צום טאַטן דעם שניימענש מיט רויטינקער פּידל — געגאַנגען.
 אַ שנייטורעם-בענקשאַפט צוזאַמענגעצונדן האָט ביידע,
 און דעמאַלט איז אויך אינעם שטורעם דאָס צימער פאַרגאַנגען.
 און איך, איין-אַליין, פּון גיהנום פאַרטריבענער אדם,
 בין אַלין אונטערטעניק דעם בת-קול צו זיין אַ באַזינגער.
 מיין פּלייש איז באַצויגן מיט אירע, די אייביקע כּגדים,
 און ס'האַרץ איז פאַרויגלט מיט סאַזשע-געטונקענע פינגער.

אויפן שולהויף — שטיינער, שטיינער. ניט געבליבן דא שוין קיינער.
שאַמנס וואַגלען אונטער שנייען אין לבנהס מידן גלאַנץ.
בלויז דער לעצטער ווילנער סופר, אין באַהעלטעניש, אָן אויפהער,
בלאָזט אין ווינסן פֿייער שוואַרצן מיט אַ פענע פון אַ גאַנדז.

אַינגעפאַנצערט קעגן שטורעם צאַנקט דאָס לעמפל אין יסורים,
ניט פון בויםל — פון זיין גלויבן זייגט פאַוואַלינקע דער קנויט.
נאַר ס'געשעט אַ מעשה נורא: עמעץ גייט. עס בלייבט די תורה.
און די פענע ביי לאַ תרצה גיט אַ צאַפל ווי אַ הויט...

אַפּגעהאַקט דעם סופרס אַמעס. ס'בליצט קאַפּויער דאָס געכאַט אים:
— ניין, אַ מעות, צו דעם רשע איז בלויז אַנגעזאַגט דער לאַ...
אַנגעזאַגט און — גרין פון שינאה אַט-אַ קומט ער אין מאַלינע,
מיטן אויפגעבלאַנקטן מעסער, מיט דער יוכע פון אַ גוי.

אויסטערליש! ווייל קוים גענענט ער צו דעם זקן נענטער, נענטער —
דעמאַלט גליטשט ער גראַד זיך אויסעט, אויף זיין אייגן מעסער פאַלט.
אויסגעצויגן אין שטיוואַלעס קעגן זקן אינעם טלית
מיט זיין הילצערדיקער וואַנצע קלאַפט ער אויס: געוואַלד, געוואַלד!

צוגעזען — דער גוי געראַנעט, פּרעגט דער זקן ניט פון וואַנעט...
הייבט גאַר אונטער דעם בעל-דבר צו אַ בענקל: זעץ זיך, אַט — —
ברענגט דאָס לעמפל, קוקט גענויער, און פאַרהאַלט דאָס בלוט פון פּויער
מיטן טלית. און די פענע ענדיקט קריצן דאָס געכאַט.

— פּאַניע גזלן, זאָג לאַ תרצה, זאָג לאַ תרצה ווי עס פירטצאָך,
(קעגן ביידן בליצט דאָס מעסער דאָ אין רויט און דאָ אין בלוי...)
און עס צלמט זיך דער פּאַניע און צעדולט פון האַרעוואַניע
מיט זיין הילצערדיקער וואַנצע קלאַפט ער אויס: יעי באַהו, לללאַי.

דער פלאנץ אין מיין וואואן האט מיר דערמאנט:
געגליכן בין איך דא צו אים אין גאנצן.
די ערד פון אלטער היים, וואס היימיש נאנט,
איז צוגעקלעפט צו זיינע יונגע פלאנצן
און בלעטערט אים א הלום, וואס באשיינט
ס'געהיימע ליכט פון זעונגען צעגלימע.
איך בין געגליכן צום וואואן, מיין פריינד,
און אטעם אים די געטא-בלום פון לימע.

א, זעונגען, ווער שינדט אייך פאס נאך פאס
פון מינע רעגנבויענדיקע גלידער?
...די מויערן געליימט פון משוגעת,
מיט האלאוועשקע-אויגן און מיט לידער.
א קוימענקערער קלעמערט אויף א דאך,
אנטקעגן, די לבנה איז נשתומם:
וואס טוט דער קוימענקערער פון הנך?
א פיצל קינד באהאלט ער אין א קוימען.

א, זעונגען, אט בין איך דאך אליין,
ארויסגעבליצט פון אייערע געמעלער,
און שאר זיך מיט א פארמעט אין די ציין,
באהאלטן מיין צוואה אין א קעלער.
נאר מיט א מאל: פון סאזשעדיקן ברוק
ווער שימערט עס אין קיניגלעכן פבוד?
א ווייסע, מירמלנע סטאטוע — קוק:
און איך דערקען — ס'איז אנטאקאלמקיס דוד.

דערמאן איך זיך : צוריק דרין טויזנט יאר
געפירט האָט דוד שלאַכטן פאר דעם זאַמען, —
באַשטימט מיך צו געבוירן דעם אַ דור,
און איינגעשטעלט זיין לעבן פאר מיין נאַמען...
אַצינד וועל איך, באַהערשט פון דעם געדאַנק,
ווען אלע שטעגן ווערן ענגער, שמעלער,
אים אַפצאלן מיט וואָס איך קאָן — אַ דאַנק.
און איך באַהאַלט פון שונא אים אין קעלער...

באַגלייט פון אַש כ'בין ווידער אין מיין שטאַט,
איר אויסגעקוילעטקייט ווי זאַל איך מאַלן ?
אַזוי ווי זעלבסטמאַרד וואַלט באַגאַנגען גאַט
און ליגט צעגלידערט איבער בערג און טאַלן.
זיין לייב איז יעדער ציגל פון אַ קלויז,
אַ שאַליקל פאַרטשעפעט אויף אַ תליה ;
און ס'איז די געלע אַוונטזון, דוכט אים,
דער קאַפּ זיינער, וואָס שווימט אין דער וויליע.

נאַר דעמאָלט, אין דער זעלביקער סעקונד,
ווען כ'וויל די אויגן אויסשמעכן אַן דאַרן,
צעגיין ווי זאַלן אין אומענדלעכער ווונד —
קלינגט אויף אַ מירמל-ניגון אין זכרון,
ווי ס'וואַלטן אויפגערירט אַ קלאַוויאַטור
צוויי צויבערהענט אין איידלקייט אין העלער.
און גאַט ווערט לעבעדיק אין דער נאַטור —
דאַס רופט דער קיניג דוד מיך פון קעלער.

די פינצטערניש אין קעלער איז מיין היים.
צוויי פונקען-מורדים לויערן אנטקעגן.
און אז איך גראָב דעם קיניג אויס פון ליים —
אַליין דער מירמל נעמט זיך איצט באַוועגן.
ס'דערלאַנגען אויגן מענטשלעכע אַ צוק,
ס'דערלאַנגט אַ קלונג אַ שווערד בני דער סטאַמוע.
דער קיניג שפּאַנט... און איך בין ווי דער ברוק,
וואָס איבער אים טוט שפּאַנען די נבואה.

...און אַנטאַקאַלסקים דוד אין זיין פּראַכט
פאַרשוונדן איז פון שטאַט. איך האָב אויף ס'ניי אים
צום דריטן מאל, אין זומערבליץ, בני נאַכט,
געזען באַלויכטן לעם ירושלים.
אומגלייכיק, ברודער, אַנטאָן זאַל זיך שטיין
אין כלום און פלייש, באַהערשן צייט און געגנט...
נאָר מיטן שכל וויל עס ניט פאַרשטיין.
מיר האָבן ביידע זיך אויף ס'ניי באַגעגנט.

1951

אויפן וואסער שווימט א קאפ, און אנשטאט אקסלען, אים קאפויער, צוגעפליישט צו יענעם, — זינגט א צווייטער אים א הימען. ס'האט א מענטש א האק זיי ביידן אפגעהאקט דאס גליק און טרויער, דעמאלט אויפן מינד געלאזן צו דער פרייהייט שווימען, שווימען.

צווישן ליליעס אויפן ברעג זיין גוף אנקעפיק שלאפט בשלום, — אז אן אויגנבליק אפרויער האט זיין ליבסטע אים געצויגן! פלוצעם גיט זיין הארץ א שוידער ווי ס'זאלט אויסגעפעלט אים חלום, וויל ער עפענען די אויגן — א! ניטא די אויגן.

וויל ער פאנגען דעם זכרון ווי א סערפ א בינמל קארן, — זענען אים אנטרונען די געדאנקען ווי אין קברים. וויל ער אויסבנימן דעם חלום אויף דער בלינדסטער פון די ווארן, וויילע דארטן בענקט זיין ליבסטע, — האט זיך אפגעטאן די וואר אים.

וויל ער כאטשבי אים זאל וויי טאן, אז די בינען פון יסורים זאלן אויסלייגן דעם האניק פון די וונדערלעכסטע לידן, — איז ניטא קיין ווייטיק! און, דער עיקר, אויפן טורעם ווארט זיין ליבסטע, און ער קאן איר גארנישט ניט באשיידן.

נאר זיין הארץ, וואס האלט אין קלאפן, שפינט געדאנקען אין דער שקיעה : — קאן דער ניט-זיין עקסיסטירן אן יסורים, איז דען מעגלעך? עפנט זיך אין הארץ א ווייע און ער זעט דורך יענער ווייע — אויפן וואסער שווימט זיין קאפ, וואס האט געווינט אויף אים טאג-מעגלעך.

שעפט ער אן געהיימע בוהות פון אן אנדער עקסיסטירונג,
באץ אין וואסער נאָכן קאָפּ מיט אימפעטיקן קלאַפּטער :
— ניטע, פּריינד, אלמאָי זאָלסט דו אַוועקשווימען, מיין צירונג ? !
און ס'דעריאָגט דעם שווימענדיקן מיט זײַן לעצטע קראַפּט ער...

— שוויס אַרײַן אין מיניע אַקסלען, לעב אויף מיר, באַגניסטער,
שולדיק איז מיין חלום, דאָס איז ער פון אַלץ די סיבה.
איז דען מעגלעך קומען אָן אַ קאָפּ צו מיין געטרניסטער,
וועט זי גלייבן אין אַזאַ מין ליבע ?

אויסטערליש ! דער קאָפּ מיט אַ געלעכטערל קוקט אָן אים :
— קאַליקע, אַוועק ! איך קאָן ניט לײַדן קײַן שלימזלען.
ס'עקלט מיר פון דיניע הענט, וואָס טאַפּן אָן מיין פנים,
וויי צו דיר ! און אייביק לעבן זאָל דער גוטער גזלן.

דעמאָלט — — — וואָס איז דעמאָלט ? עס באַפּאַלט דער גוף זײַן שוואַ
שווימענדיקערהייט, און ביידע ראַנגלען זיך ווי איינער.
ס'בלוטיקט שוין די אייביקייט אין וואַסער, פון דער בוינע,
און דער קאָפּ צעזעגט זײַן אייגן האַרץ מיט זײַנע ציינער...

נאַכט. פאַרזונקען שוין דער גוף. נאָר אויבן טרײַבט זײַן קאָפּ קאַטאַוועם :
— פּויל אין וואַסער, שמאַטע, כ'קאָן ניט לײַדן קײַן שלימזלען.

*

ס'איז די מעשה ניט געשען אין לאַנד פון פרקי אַבות,
דעמאָלט האָט אַ שאַרבן נאָך ניט אַפּגעדאַנקט זײַן גזלן.

1949

געבליבן איז הענגען ביים תהום אן אכסניה,
א שטיבל א קליינס ווי ביים בלאען שאגאלן,
ווי מאטקע חבד, פאר א ווילער קאמפאניע,
דערציילט זיינע וויצן, וואס קוועלן און קוואלן.

זיין פנים — א פנים צעקנייטשמע זכרונות,
א נאז — א הלצה אין טאבעק פארגעלטן;
א ציבעלע-קראנץ אויפן קאפ ווי א קרוין איז
צו סינינגן איבער די וויציקע וועלטן.

מיט בערד מיט צעפלאשעטע קוועלן די טיפן,
צעלייגטע אויף בענק און אויף טישן ווי פריצים;
עס פלאצן פון לאכן די שטאלענע ריפן,
און איינער איז טויט — ס'האט געמראפן א וויץ אים!

די שויבן אין שניי-פיפערנאטערס געשמידטע, —
פאוואלינקע נעמען זיי צפגנין און קלארן...
און באץ דורך די שויבן! — פון ערגעץ אין ליטע
א חתונה קומט אין אכסניה צו פארן.

זי קומט אין אכסניה מיט פערד און מיט שליטן
(א פויערל שפילט אויף א רויטן הארמאניק).
און ס'זויקלט זיך אויס צווישן קלעזמער אין מיטן
א בלה, געשלייערט אין עסיק און האניק.

די בערדיקע יידן, צעמישט פון דער וואַדקע,
דערזעען אַ חופּה מיט גילדענע שמאַנגען.
דערלאַנגט שוין אַ מאַנץ אויפן מיש אונדזער מאַסקע :
— אוי, פּלהלע וויין, ווייל דו ביסט שוין געפאַנגען...

ס'געשעט דאָס פאַרקערטע : וואָס זאָל עס באַמײַטן ?
די פּלה גאַר לאַכט, און צוזאַמען, אין שמורעם —
עס לאַכן די פּידלען, די ווילע שיפורים,
און איך, פאַר זיי אַלעמען, וויין פון דער ווייטן.

1948

מיין בוידעמטירל איז געווען א שער-בלאט פון א גוואלדיקן קבלה-ספר, ווען מיין ליבסטע פלעגט עס טאן אן עפן. מיר פלעגן ביידע בלאנדזשען אין זיין חלום אין דעם וואלדיקן און בלאנדזשענדיק דעם סוד פון אלע טונקלענישן טרעפן.

כ'האב ליב געהאט דעם רעגן דורך די עפענונגען שמאלניקע פון באלקן, ווען ער האט געזאלבט מיין ליד מיט זיינע טראפנס, פארוואנדלט אין א לאנקע מינע ביינער מיר פאוואלינקע, — א רעגן-בויגן-לאנקע מיט א פייגעלע צוקאפנס.

כ'האב ליב געהאט די יאדלע אין מיין פענצטער, א באלאדענע פון אויבן ביז אראפ מיט שנייען אטעמדיק צעגלימע, אזוי ווי אין מיין מאמעס קיך די מילך די אויפגעזאדענע לויפט-אויס פון שווארצן פענדל אויף דער זשיפענדיקער פלימע.

כ'האב ליב געהאט די שאטנס מיט די קעפ קאפויער שוועבנדיק, ווען העלצער האבן זיך צעבליט מיט זונען פון לאמטערנעס. כ'האב ליב געהאט די שאטנס, ווייל מע האלט זיי ניט פאר לעבעדיק... דערלאנגען פלעג איך זיי צום עסן עפעלעך און בערנעס.

דעם אונטערפעלדזיקן דו קענסט ?
אנטפלעק איך אים : ס'איז מיין געליבטער !
און שמענדיק היט מיך זיין געשפענסט,
און מאַפּל ווי געוועזן ליבט ער.

קאַפּויער, ווי אין אויג פון מיין
א וואַלקן מיט אַ שווערד אין פּלאַמען —
צו דעם איז מיין געליבטער גלייך
און אַמעמט מיט מיין מויל צוזאַמען.

ווי צוגעוואַקסן צו מיין שפּאַן —
פון אונטער פעלדזן טוט ער שפּרייזן.
גענענט מיט ליבעדאַרשט אַ מאַן —
פאַרמיליקט אים זיין בלענדיק אַיזן.

און זאָגן זאָגט ער מיר : ביז וואַן
געבוירן וועסט ניט פון אונדז ביידן
אַ קינד — וועל איך, דער טויטער מאַן,
מיט דיר ניט קאַנען זיך צעשיידן.

א מאנטל אויפן דיל

א בליץ אויף די שויבן —
רעגן, ווהיין?
אויפן האלדז די קייט ווערט ענגער.
— לויף פאָעט,
ס'קאָן ווערן שפעט,
אויפן האלדז די קייט ווערט ענגער.
נאָר ס'לאָזט מיך ניט לויפן צום פריינד, בניס ים,
דער מאנטל וואָס ליגט אויפן דיל — — מסתם
איז אים ניט געפעלן דער הענגער.

— מאַך זיך ניט נאָריש, אַן אונטערשייד
א מאנטל — געהאנגען, געלעגן?
לויף, פאָעט,
ס'קאָן ווערן שפעט,
און דיין פריינד וועט צעגיין פון רעגן.
דיין פריינד איז א בענקשאפט אין צורה פון מענטש,
אין ווערטער
מע קאָן אים ניט שאַצן.
וועסטו ניט קומען וועט פלאַצן זיין האַרץ,
אזוי ווי א דונער — פלאַצן!

ס'איז ניט אזוי פשוט...
זיין רעגן-פתבֿיד
באַליכט דער בליץ אויף די שויבן:
— דער מאנטל וואָס ליגט אויף דער ערד איז אַ שלאַק
מיט וואַרעמע, הייליקע שויבן.

ווידער א בליץ —
און איך לייען א שויב.
ס'צעפליען די אותיות אין חדר.
זיי פיקן אין שליוף:
— אז א מאנטל פאלט,
הייב זיך ניט אן מיט קליידער.
ניט וועק פון שלאף
דעם טויטן שטאף
און וועסטו וועקן — וויי דיר!

נאקעט,
באשלאגן מיט אייזיקן אנגסט,
לויף איך דעם ים אנטקעגן,
צו מיין איינציקן פריינד אין רעגן.
נאר די מאנטלקנעפ,
ווי אויגן פון גאט,
יאגן מיר נאך אויף די וועגן:
— וווהיין? דיין פריינד איז א מאנטל-געשמאלט
און ליגט אויפן דיל ווי געלעגן...

1950

אין מיטן גאס האט עמעץ מיר פארשטעלט
מיט נעפלהענט די אויגן און מיין וועלט :
— אנו, באשייד, ווער האט עס דיר פארשטעלט ?

עס האבן אויפגעגלאנצט באקאנטע נעמען :
— מרים, גאלדע, רייזל...
— ניין און ניין.
— פון וועמען זענען אט די הענט, פון וועמען ?
— ביסט געווען דאס רעגן-בויגן-גראָז אין מיין געוויין !

און מיט א מאָל
האט זיך פארוואנדלט ס'קול
אין לעבעדיקן וועזן.
ווען כ'וואָלט באגעגנט זיך אליין
וואָלט ענלעכס ניט געוועזן :

— דו ? ווי ביסטו אויפגעשמאנען תּחית — —

און זי האט אויפגעשמיכלט מיט די פּיאָלעטע ווּעס :
— כ'בין דעם פּייער ניט געפעלן,
מילא, ניין איז ניין.

דעמאָלט האָב איך שטומערהייט געזאָגט צו מיין געטרניער :
— כ'האָב גלייבן ניט געקאָנט, אַז פּייער
זאָל האָבן „האַרץ“ דין איננצושלינגען. איצט
אַ לעבן לאַנג וועל איך ניט קאָנען גלייבן
און אומגלייבן וועט פּיניקן מיין רוי,
אַז דו ביסט גאַר אַ לעבעדיקע, היימישע, דו, דו.

זע, עס וואַנגלען צווישן אונדז פארשעמטע,
 זייער ציפער
 אויסגעצונדן אויפן האַנט
 מיט רויטער קויל פון גיהנום.
 קיינער וויל ניט זען אים
 אזוי אימהדיק צעזאָמן,
 ווי אַ הויקער וויל ניט זען זיין שאַמן.

זע, עס וואַנגלען צווישן אונדז פארשעמטע,
 קליינע, דינע,
 באַהאַלטן די פארשעמטקייט אין אַ הייל, אין אַ רוינע.
 און דאַנקען גאָט, וואָס פון די יאַסלעס
 האָט דערווייל נאָך קיינער
 ניט אויסגעזויגן זייער טראָפן שינאה.

נאָר ס'טרעפט, אין אומפארשעמטער נאַכט,
 ווען די פארשעמטע ליגן
 מיט אויגן גרוי, ווי קרויט וואָס אין מינדאַנעק —
 ריכט זיך אָפּ אַליין פון הויט
 דער ציפער ווי אַ ניגון,
 איז דעם געדולד מקצר,
 פלאַטערט, און באַווייזט זיך אינעם פאַלאַץ,
 וווּ ס'מאַנצט אַ יאַטקעטאַנץ אַ ניי-משוגענער בלשאַצר.

1

דו האָסט מיך באַשאַפֿן אזוי ווי אַ קינד
באַשאַפֿט זיך אַ שניימענטש לכבוד זיין חלום.
נימאָ מער דאָס קינד.
און איך בין אַצינד
עלמער פֿון דיר, מיין באַשאַפֿער.

וואָס קעלמער די אייזיקייט שמידט מיין געביין —
אַלץ רויזיק צעגלימער די זון אין זפרון.
די זון קאָן דעם אייז ניט צעשמעלצן,
דער אייז קאָן די זון ניט פֿאַרלעשן, —
אַ צווילינג פֿון לייבלעכע שונאים.
זיי פירן אַ שלאַכט אויף מיין פֿנים.

2

אינך ביידן האָב איך ליב געהאַט. עס איז געווען מיין האַרץ
אַ וואַלגערשטיין אין וויסטעניש. און מיין באַשערמער ניגון
איז דאָרט געלעגן איינגעקאַרטשעט ווי אַ בליץ אין קייטן,
פֿאַרמישפֿט ניט צו קאַנען זיך באַלייכטן און באַזינגען.
ווי לעבעדיקע כוואַליע-וועזנס, קינדער פֿון אַ מיטאַס,
האַט איר זיך אָנגעשלאָגן מיט די ליפֿן אָן מיין האַרץ,
אַזעלכע גאַט-געבענטשמע, זון-געבוירענע,
און מיט אַ שושקעריי באַפֿרײט דעם ניגון.

3

ווייל זי האט געוואלט צו מיר געהערן
 פולקום אין איר שיינקייט — נאך מיין טויט,
 ניט צעקנייטשן זאל די צייט איר הויט,
 ניט פארוויאנען זאלן אירע טרערן —
 איז זי אויסגעגאנגען ווי מוזיק
 אין היימישן לבנה-מאָל. און דארטן
 שימערט נאך די ליבשאפט אין איר בליק,
 ווי אמאל ביים אויפצאפל אין גארטן.

ווען צעפלאצן וועט מיין הארץ פון לידער,
 קומען צו איר שוועל
 איך וועל
 א מידער —

וועט זי מיך באגעגענען א יונגע, ווי אמאל,
 און מיט שמייכלען, זילבערדיקע זאלבן,
 אריינבלאזן א גייסט אין טויטע שוואלבן.

4

ניט פון קופער איז געהאמערט צווישן אונדז די וואנט, —
 ס'וואלטן זי צעשאקלט מינע האמערס, מינע דלאָטן.
 אויסגעבויט איז זי פון לופט, איר בויער — אומבאקאנט,
 ליגט צעשמעטערט בני איר ליכט מיין שאַטן...

„דיך האָבן ניט געבוירן טאַמע-מאַמע,
 נאַר מיר, די רויך-לעגיאָנען, וואָס מיר וואָגלען
 געלאָדענע מיט בליצן און מיט האָגלען...
 אַ, מיר, די טויטע, וואָס אין טויט מיר לעבן,
 געבוירן האָבן דיך מיט אונדזער ליבע.
 אַנטלויפסט? נאַר מיר, די רויך-לעגיאָנען, שוועבן
 ווי היישערדיקן מער פון ששים ריבוא...
 מיר האָבן אונדזער צײַט פאַך דיר געלאָזן,
 ווי בלעטער פיל ניט אויפגעשניטן אין אַ בוך. און שפעטער —
 צעגאַנגען אין אַ פונקעניש-געקלעטער
 און זיך אין קאַלטע עולמות צעבלאָזן.

האַסט אויפגעשניטן אונדזער צײַט און ווייסט ניט.
 מיר זענען דער געדאַנק וואָס דו פאַרשמייסט ניט.
 און זאָגן דיר אין אויער סתם, אַן מענה:
 דיין הענוג, דיין געזאַנג — צו אונדז געהערן.
 אפילו דיין געטרײַע איז ניט דינע,
 און דינע זענען אויך ניט דינע טרערן“.

כ'האב הינט בייס שניידן ברויט
 צעשנימן זיך א פינגער.
 (דאס אליין וואלט ניט געווען קיין סיבה
 פאר א ליד),
 נאר ס'מיידעלע איז בלייך געווארן,
 אנגעהויבן צוקן,
 און ס'האט א בלאַער מלאך זיך פארוואַלקנט אין איר בליק:
 — לאז אַרײַן דאָס בלוט צוריק,
 איך קאָן אויף דעם ניט קוקן...

מיין קינד,
 ווי פשוט, קינדיש-גרויס און דיכטעריש
 האַסטו אויסגעמאַלן דיין פארלאַנג!
 מינער איז ער אויך, נאר איך האב לאַנג,
 אזוי ווי דו, אים ניט געקאַנט אין לידער
 פאַרמולירן.

דעריבער פלעג איך וויינען אין די נעכט,
 זיך שלאָגן קאַפּ אָן חלום,
 קאַפּ אָן קלאַנגען,
 אָן קאַלירן.

ענטפער דו,
 פאַרמאַנסט דאָך ווערמער ניערע —
 ווי לאַזט מען טאַקע ס'בלוט אַרײַן צוריק
 אין אַלע מינערע?

זונרויזן ביים פענצמער, מיט די בלעטערקרוינען געלע,
פנימער וואָס זענען בלויז געהעקלט פון שוואַרצאַפּלען —
וואָסער ווונדער האָט זיי דאָ געבוירן, וואָסער פּלאַ?
ניין, דאָס זענען הייס-גלגולים וואָס אין טרערן צאַפּלען.

כ'האַב די זונרויזן געלאָזן הפּקר בני מיין גאַניק,
איינינקער אַליין אין געל-סעפטעמבערדיקן צאַנקען.
קינדער לאָזט מען אזוי איבער אין אַ דולער פּאַניק,
ווען אַ שרפּה שפּיגלט האַלאָוועשקעס פון געדאַנקען.

זונרויזן איינפּיסיקע מיט שמערן אויף די קרוינען,
כ'זועל אין אייער שאַטן איצמער וווינען.

פאַרגעפּילן פּיקן נאָך אַנאַנד
זוי שוואַרצע טויבן:
עמעץ קומט צעשטויבן
דיין געראַטעוועטן גלויבן.

פאַרגעפּילן שייַלן אַפּ די מאַסקעס
און באַווייזן
פנימער פון אייזן...

פאַרגעפּילן גרוילן און באַפוילן:

„לעב, ווי עס וואַלטן דיך שטענדיק באַוואַכט
אויגן פון טויטע בני מאַג און בני נאַכט“.

די קארש פון דערמאָנונג

...און ס'איז געשען אזוי :

אין אַ מינוט פון ניט-געדענקען,

ווען כ'האָב אַ קארש גענומען צו די ליפן —

האַט די קארש

פאַרוואַנדלט זיך אין הייסער קויל און אַנגעצונדן ווערטער.

און אז די ווערטער האָבן זיך צעפלאַמט אין מיר ווי סמאָלע —

אַרויסגעשפרונגען זענען פון די ליפן צוויי געשטאַלטן

מיט פֿייערדיקע קרוינען אויף די קעפּ.

זיי האָבן ביידע

אַרײַנגעטאַנצט אין מײַנע אויגן,

האַבן מיך געצווונגען

מיט צוטאַנצן,

מיט צולעבן,

מיט צושטאַרבן ווידער

מיט זיי צוזאַמען.

ווײַלע קיין מאָל שטאַרבט מען ניט גענוג...

און בלויז אַ שמערן, אויפגעגאַנגען גלייכצײטיק מיט זיי,

האַט צוגעזען ווי ס'פלייצט אַרײַן מיין גוף, מײַן גײַסט אין ביידן

און אויסגעבליצט די זעונג אויפן זילבער פון פאַפיר :

— ווער ביסטו, יונגער מענטש, אַ הוילער, באַרוועסער אין שנייען,

געשמידט אין קייטן און באַוואַכט פון שטאַלענע געשפּענסמער ?

— געדענקסטו ניט א נאמען אלכסנדר ? האסט געליענט
פאר מיר די יוגנטלידער אויף א פליט בני דער וויליע.
באמערקט מיר האבן ביידע ניט, ווי ס'האט זיך אפגעריסן
פון שליימיק לאנגער שטריק דער פליט און איז אוועקגעשוומען
צום זונפארגאנג...
נאר דינע קלאנגען האבן אונדז ווי הענט
געראטעוועט פון דימענטענער קעסלגרוב...
געדענקסטו ?

— און דו ווער ביסט, מיט אפגעגאלטן קאפ און אויגנפלעקן,
ווי לעכער אויסגעברענט אין איי ? באהאלט ניט, זאג דיין נאמען !

— כ'בין מרים, די וואס האט פאר דיר געטאנצט אמאל אין וואלד
צעווישן דין געשליפענע בעריאזעס, ווען דער פריילינג
האט איבער אונדז געשמאלצן שניי ווי שמייכלענדיקן זילבער.
און דו האסט מיר געשווארן צו געדענקען
דריי ווייסקייטן : פון א בעריאזע, פונעם בלאנקן שניי
און אויך די ווייסקייט פון מיין ליב דעם שפיגלדיקן, הייסן.
און שטיל האסטו אין אויער מיר געזאגט : ביסט ווי א סטרוגע
וואס ציטערט, נאר זי האט ניט מורא — — —
וועסטו איצט געדענקען ?

— כ'געדענק איך ביידן, טייערע,

און בין אצינד ניט איך :

די זעננג האָט מיך אינגעצימצומט אין אַ ווייטן שמערן.

און ווען פון האַרצן שיסט אַרויס אַן איך,

באַווייזט עס בלויז — ניטאָ קיין אַנדער נאַמען פאַר מיין ווייטיק.

און אויב דאָס איז אַ קללה, אַז מיין הויט און ביין זאָל פילן

ס'גיהנום-פּייער, — בענטש איך אָט די קללה.

קינדער מיניע !

מוזיק פון ליבנדיקער יוגנט,

אפשר איז אַ טרייסט,

וואָס איך אין לעצטן שניטערדיקן גורל האָט צוזאַמען

פאַראייניקט יענע ליבשאַפט מיניע,

יענע ערשמע ליבשאַפט — — —

ניט פּרילינג, זומער, האַרבסט און ווינטער. ניין, עס איז פאַראַן

אין אָט דער וועלט אַ פינפטער זמן, אַן אומבאַקאַנטער זמן.

אַזא מיין טויטס באַשאַפּנקייט, וווּ קינד און פרוי. און מאַן

צעפאַלן זיך אויף שניטערן — אין פונקען.

זיי זענען שוין געלעגן אויסגעלעכטע... איין סקעלעט

צונויפגעשמידט פון הונדערט טויזנט ; נאָר ס'איז ניט צו שפעט

אַ צווייטן מאָל צו שטאַרבן אין אַ פּייערדיקן בעט —

געבוירן איין מאָל נעמט דער נישט נקמה.

קאָן זיין, די מענטשנפונקען די צעבלאַזענע, אויך זיי

נעענדיקט האָבן ניט מיט דעם די טויטן אַלערליי.

און אויך די ליבנדיקע צוויי געשטאַלטן אויפן שניי

געענדיקט האָבן ניט מיט דעם די לעבנס.

געשמידט אין קיימן שפאנען זיי מיט מתים אויף די הענט
אהין צום שניטער, ווי צו בית-המיקדשדיקע ווענט.
אהין צום שניטער, ווו א מלאך מיט א פידל ברענט,
אווו אליין די שטילקייט איז משוגע.

זיי בידן — לעצטע פון דער שטאַט — געפונען האָט די שלאָנג
באָהאלטענע אין הייל פון דער לבנה דאָ ניט לאַנג.
זיי זענען דאָרט געלעגן ווי אין האַרצן אַ געזאַנג —
וועט פֿייער שמעלצן דעם מעטאַל פון ליבע?

ניין, דאָס זענען ניט קיין טויטע,
נאָר סקולפּטורן אַלטערטימלעכע,
אויסגעהאַקט פון זאַלץ אין אַ געהיימען ריזן-טעמפל,
צוזאַמען מיטן טעמפל איינגעזונקען אין דער ערד
און אויבן צוגעדעקט מיט שמערן בלינד אַראָפּגעפאַלענע.
לאַמען זעצן אין די שמערן.

לאַמען.

לאַמען.

לאַמען.

שמערן שפּאַלטן זיך אין פונקען.

און די ערד איז אָפּן.

אַט אַ זענען די סקולפּטורן,

ס'האַט זיך שוין די ערד

אַנגעזעטיקט און געהאַט הנאה פון דער אויסשמעלונג.

איצטער וועט זיך זעטיקן מיט דעם דאָס רויטע פֿייער.

מיט בענטשליכט-פינגער אויף די אויגן שאַקלט זיך אַ מאַמע.
עמען דריקט אין פויסט אַ מעסער.

וועמען וויל ער טייטן?

אַט — אַ מיידל, אינעם הלום קושט זי דעם געליכטן;
און דערבײַ אַ זקן, מיט אַ פינגער אויף דער באַרד,
ווי עס וואַלט דאָ משה מיקל אַנדזשעלאַס פאַרזונקען.
קינדערקעפעלעך אַן גופן.

בענטשנדיקע הענט.

זילבער-פלייס.

פידעלעך.

אַ פּלה אין אַ שלייער,

אויסגעוועכט פון גראַע פונקען.

אַט איז אויך דער ניגון

פונעם ריון-מעמפל: אַ סקעלעטיש לאַנגער ניגון...

אויך די שאַטנס פון דעם אַלעס,

קאַלט און זון-פאַרראַטן,

טוליען זיך אומלעכעדיק און בענקען אויס אַ ווונדער.

— וועמען טראַגסטו אויף די הענט צום פּייער,

ווייסע מרים?

איז עס נישט מיין גוף שוין לאַנג פאַרשווינדן פון זיין צירקל?

מיניע קאַלמע מירמלגלידער פילן דיניע הענט.

און דיין אַטעם, ווי די זעל פון גאַט על פני המים

שוועכט אויף מיניע כוואַליעדיקע ריפן,

אויף מיין האַרץ.

וועמען טראַגסטו אויף די הענט צום פּייער,

ווייסע מרים?

טאנץ דעם טאנץ פון פייער
נאקעט, שטומערהייט.
ס'טאנצט אויך דיין געטרנייער,
אינגעשמידט אין קייט.

אין דעם פייער — זעגן
זעגן-אויף זיין שטאם.
ס'טאנצן דיר אנטקעגן
פידלען אויסן פלאם.

ס'טאנצן אויך צוזאמען
עופעלעך אין ברענד.
קלעטערן אין פלאמען
צו א צווייטן לאנד.

איז עס אטלאנטידע ?
יענע וועלט ? א, ניין,
אויפקניפן די חידה
קאן דער אש אליין.

מרים, לעבן פייער
טאנץ מיט מיר — בינאנד!
ס'טאנצט אויך דיין געטרנייער
קעגן צווייטן לאנד...

א גאנצע נאכט געפלאקערט האָט אַ זידנדיקער שנימער.
 געצויגן זיך צום בלאַגעוועלכ, דערלאַנגט צו די פּמליות,
 און אַנגענומען די געשמאַלט, ביים שטייגן, — פון אַ ליימער,
 וואָס זיינע שטאַנגען זענען גלאַנציק אויסגעהאַמערט גאַלד,
 און זיינע שטאַפלען —
 אויסגעהאַקט פון גליקע רובינען.
 איעדער שטאַפל גיט פון זיך אַרויס אַן אַנדער אַפּשנין :
 אונטן, לעבן שנימער, בליצט דער אַפּשנין פון עקידות.
 מעסערדיקע גלוסטונג.
 צוק און צאַפל.
 ווימערדיקער אַפּשנין —
 לעצטער בליק פון רב עקיבא,
 מעסטנדיק דעם שטח צווישן ווייטיק און א—ח—ד.
 און אָט אַ שטאַפל, וואָס זיין אַפּשנין איז ווי אַ געזאַנג
 אויסגעלאָשן אויף די קאַלמע ליפּן פונעם זינגער.
 און ווימער, ווימער —
 ס'לאָזן זיך ניט אַלע דאָ באַשיידן —
 קוואַלט דער אַפּשנין פון אַן אינקוויזיציע אין קאַסטיליע.
 פּל-נדרדיקע שטימען.
 וויסער פּלאַם אויף שוואַרצע אויגן.
 און אָט אַ שטאַפל
 מער נאָך בליציק,
 וואָס פון זיין געבלענד
 שטראַלט אַרויס די שנימערדיקע פרייד פון שלמה מולכו.
 אזוי ביז אויבן :
 אַפּשנינען פון פּנימער, געשמאַלטן,
 אויסגעאַמעמט פון די אַלע שטאַפלען די רוביניקע.
 נאָר סאַמע אויבן,

אָנגעלענמ אָן טויער פון לבנה
און דײַטלעכער פון אלע —
שפּריצט מיט גאל דער לעצטער שטאַפּל
און וואַרפט אָן אָפּשײַן פון אַ געטאָ אין צעפּלאַמטן פּאַרמעם —
אָן אָפּשײַן, וואָס צעשמעלצט די נאַכט ווי צאַרנדיקן קופּער.

און זע :
אויס יעדן שטאַנגע שפּיץ פון לייטער, אין דער הייך,
וואַקסט אַרויס אין וויסמעניש פון הימל אַ באַשעפעניש —
אַ רויטער לייב פון איין שפּיץ,
פונעם אַנדערן — אַ ציגעלע.
ס'ברומט דער לייב.
די אויגן — צוויי ווילקאַנען-מײַלער — שפּריצן
אין אלע וועלטן שטורעמדיקע דימענטן.
זיין לייבן-גריוווע, אין אַ קרוין פון זונאוּפּגאַנג, צעטרייסלמ
פעלדזן אויף דער ערד,
און ווי ס'געזאַנג פון ווילדע דונערן
קײַקלט זיך פון צאַרנדיקן לייבנמויל זײַן ברומען.
און ס'ציגעלע, אַ ציטערדיקס און וויינס ווי מילך —
סע ברומט ניט, —
מעקעט שמילערהייט אַנטקעגן ברומענדיקן לייב
און — אויסטערליש ! —
דער „מע“, ווי אַ געוויין פון אלע צײַטן,
באַזיגט די ברומעניש פון לייב —
דעם צאַרן פונעם קיניג.

און אויפן לייטער
 מיט די שטאַנגען אויסגעשמידט פון גאַלד,
 וואָס הייבן זיך פון שניטערהויפן —
 קלעטערן די מתים,
 אין פייער-פליגל אָנגעטאָן ווי בלענדיקע מלאכים.
 אַלע, אַלע קלעטערן און שטייגן אויף די שטאַפּלען,
 אויפגעלעבט פון די מחיה-מתימדיקע פּלאַמען,
 ווי ס'וואַלטן אין די פּלאַמען זיך געפונען די נשמות,
 וואָס האָבן זיך געזעגנט אויף אַ ווילע מיט די מענטשן.
 און אויך די טויטע שאַטנס,
 און דער ניגון פון דעם אַלעמען —
 שטייגן אויפגעלעבטע
 צוזאַמען מיט די מענטשן — — —

און אויפן קילן סאַמעט פון דעם אַש
 צונויפגעגופטע די פאַרליבטע דרעמלען.
 און גיבן זיך די קייטן אַ צעקלונג —
 איין שטאַפל פונעם לייטער טוט נאָך פלעמלען.

און אויפן שטאַפל שאַטנט זיך אַ פּום —
 ביז וואַנען אין אַ וואַלקנדל פאַרגייט ער.
 און מרים זאָגט: מיין מאַמע! יא, זי לעבט,
 אַרויפגעשטייגן איז זי אויפן לייטער.

און אלפסנדר צערטלט זי אין גליק:
 — דיין מאַמע לעבט. אין לעבן אונדזער גלויבן.
 און אויך מיין שוועסטער לעבט אין יענעם לאַנד,
 איר פּלח-שלייער וואַרפט זי דיר פון אויבן.

1950

א

ווען איר זינגט הללויה אין פורפל און זינד,
שיפלט צו מיר פון די ימיקע דנאָען
ס'פאָרהוילענע גרויליקע אויג פון דער צייט:
— א, ברידער, זייט גרייט צום נסיון.

פון זינט דאָס געוועזענע שליפט זיך אין מיניע געדאָנקען,
זע איך אַנטפלעקט ווי די צייכנס פון האַנט,
א טאָג פון נסיון וואָס קומט מיט אַן אימהדיק בלאַנקען;
א טאָג פון נסיון וואָס קיינעם איז נאָך ניט באַקאָנט.

צעהוידע איך קלאַנגען ווי צונגען פון גלאַקן:
— זייט גרייט צום נסיון אויף ב א ל ד!
אויסמיידן וועט אים ניט יונגל און זקן,
אפילו דיין חלום וואָס בלאַנדזשעט אין וואַלד...

ב

געקענט האב איך מענטשן מיט שיינע נעמען,
שטאלענע בויערס פון אלע סיסטעמען.

פאציפיסטן „אין בלוט“,

וואס משעפען א פליג איז געווען א העזה,

און אזוינע, וואס האבן געקניט פאר שפינאזע.

פאעטן, וואס האבן געשלונגען שעקספירן

און געסיליעט פאעזיע

ווי א שנורל טויען —

זיי אלעמען האט געטאן א קניפ

דער נסיון —

און געשמעלט צום נסיון.

ווי אן ארבל אויף דער אנדער זייט —

זיי אויסגעקערט אין געציילטע שעהן.

אנשטאט א שמייכל צו א קינד

האבן זיי גענומען וואיען.

עס הענגט שוין אויפן וואנט א געץ

אנשטאט דעם אמסטערדאמער גאון.

מע שרײַט: „זאל לעבן!“ צו דעם טויט,

און בויען תליות טוט מען בויען.

זיי אלעמען האט געטאן א קניפ

דער נסיון —

און געשמעלט צום נסיון.

ג

- פעלדזיק און מאַליק,
הינטיק-אַמאַליק
איז די יידישע מאַפע
אין גאַנצענער וועלט.
ווען אויבן אַ חתונה —
קלאַנט פונעם מאַל אַ הופרה.
ווען אַ ציגעלע מעקעט אין יעקבס געצעלט —
ווערט געבוירן אַ וואַלף
אין אַ גיפטיקער נאַרע.
- אַפילו דעם אייגענעם האַרץ ניט געטרויען —
זײַט גרייט צום נסיון!
אוווּ נאַר אַ ברודער, געמיזרחט, געצפונט —
זײַט אלע באַוואַפנט!

1950

אקארדן פון שטאַלצן וואַלד

דאָס גערײַט אונטער שנייקע צווייגן

דאָס גערײַט אונטער יאָדלענע שנייקע צווייגן,
די סקולפטורן פון אַטעם געהאַמערט אין ווינט;
אַנגעצונדענע פּערד אין גאַלאַפּיקן שטייגן
מיט די פּאַדקעווע-זונען דורך וועלדער, געשווינד,
איבער וועלפּישע צייכנס אין שניי ווי אין לאַווע
און געמישמע צוזאַמען מיט מענטשישע פּיס...
און דאָס מעסער, וואָס חלומט פון ברויט, אין כאַליאַווע,
און די שטילקייט פון שטילקייט וואָס בלייבט נאַכן שניט
אומבאַזונגענע זומפן ווי ס'ליגן באַהאַלטן
מינע קלאַנגען-לעגענדעס באַצויגן מיט פּייער;
פּאַרטיזאַנער! אַ, ווייטע, פאַרשניימע געשטאַלטן — —
ליכרון אַן אַפּקלאַנג פון דעם וואָס איז טייער.

ווער איז גאַניאַנסקי? דו פרעג די בעריאַזע
 צעוויינטיקט ביים נאַראַטש* מיט מיידלשע אויגן.
 לבנהדיק בליט זי אַ פינקלדיק ראַזע,
 ווי ס'מיידל וואָס האָט זיך אַהינצו געצויגן.
 געצויגן, געצויגן, אַ פּאַל און אַ קלעמער,
 נאָר ס'האַבן צום שוואַ באַגלייט זי פאַררעמער.

אומעטיק זינגען מיר שטיל אין זעמליאַנקע,
 צעמעסערט דעם ניגון איר קול פון די ווייטן.
 גאַניאַנסקי באַפליגלט די מידע און קראַנקע — — —
 באַזאַמלען מיר פּערד מיט לבנות און רייטן
 צוזאַמען — באַזונדער, אויף בלינד, אַן סימנים,
 אַהין וווּ דאָס קול האָט אַ לעבעדיק פנים.

רויטע, צעהיצטע די פּערד, און זיי שלאָגן
 מיט פאַרע פון זודיקן באַרשט. ווען עס פּלאַצן
 די הערצער ביי זיי — דעמאָלט יאַגן מיר, יאַגן
 אַליין אַנשטאַט פּערד אין די וועלדערס פּאַלאַצן.
 די זון! — אַ צעפליקטע אין וועלפישע נעגל...
 און ס'גליט אויפן אייזדעק פון נאַראַטש אַ שטעגל.

* גאַמען פון אַן אַזערע אין ווייסרוסלאַנד.

מיידלשע פיסטריט באזוימטע מיט פונקען...
ביים שטעגל אן עפענונג ביז צו א וואליע.
פארשפעטיקט... א נאקעטע מ'האט זי דערמארונקען.
גאניאנסקי! מיר גיבן אין שניי זיך א וואליע
און טרינקען פון אַזערע אייזוואסער קאלטן,
און פילן דאס מיידל וואס ליגט דא באהאלטן...

דענקמאל נאך א פערד

אזא פערד מיט א רויטער נשמה
און מיט אויגן ווי צוויי סאלאווייען,
האט אנטפלעקט זיך אין וואלד ווי א מלאך
און געבליבן אן אטעם — אין שנייען.

לאמיר געדענקען דעם פערד,
איידער די שנייען צעגייען.

ס'האבן וועלף ניט געקאנט אים דעריאָגן,
און פארבלענדן — די בלאַנקע זאווייען,
ביז דעם רייטער, דעם נאַקעטן יינגל,
אונדז געבראכט פון דעם שונאס אַרמייען.

לאמיר געדענקען דעם פערד,
איידער די שנייען צעגייען.

האט דער רייטער געקניט לעבן רעטער,
ווי זיי וואַלטן געהלומט אין צווייען...
און געקנאַטן אים שפעטער אַ דענקמאל,
אזא פערד אויסגעקנאַטן פון שנייען.

לאמיר געדענקען דעם פערד,
איידער די שנייען צעגייען.

און געזען האָבן אַלע דעם ווונדער,
ווי די רויטע נשמה פון טויטן
איז אַרײַן אונטער שנייקע הויטן —
אינעם פערד, וואָס געקנאַטן פון שנייען.

לאַמיר געדענקען דעם פערד,
איידער די שנייען צעגנייען.

— גליקעלע, גליקעלע, גלעקעלע גאלד,
וואסער קרומשפיגל פון גליק אין דיין נאָמען!
ווער האָט, אַ קינדעלע מינים, דיך געוואָלט
שליידערן ביינדעלעך דינע אין תהומען?
דאָ, בני דעם שניטער אין ליימיקער הייל —
גליקעלע, האָב ניט קיין מורא, דערצייל.

— דעמאלט, געוועזן איך בין נאָך אַ קינד,
זיבן, יאָ, זיבן... נאָר אַליץ איז אַהינטער.
מאַמע אַ שניי איז געוואָרן. אַצינד —
איז שוין פאַרגאַנגען אַ גאַנצענער ווינטער.
מאַמע אַ קוש געמאַן: גליקעלע, גיי — — —
מאַמע אַ שניי איז געוואָרן, אַ שניי.

שוואַרצע לבנה. און שטילקייט. און קאַלט.
שוואַרצע לבנה. פאַרבלאַנדזשעמע ביימער.
זילבערנע וועלפעלעך קלינגען אין וואַלד.
(מאַמע אַ שניי און אַ שניי און אין שניי מער).
פאַל איך צעווישן די ביימער און טראַכט:
גליקעלע, זאָל דיך באַשיצן די נאַכט.

ניט מיר אַ יאָדלע מיט שניי אַ באַשאַט:
— גליקעלע, גליקעלע, קום אויף די צווינגן!
האַב איך פאַרשטאַנען: דער בוים דאַס איז גאַט — — —
און אויף די אַקסלען גענומען אים שטינגן.
הויך, בני דער קרוין, זיך געשפונען אַ נעסט.
פייגעלעך זענען געקומען אין געסט.

פייגעלעך האָבן געקושט מיין געוויין,
יעדער געברענגט אַ מתנה אין שנעביק.
— — — צימער ניט, גליקעלע, ביסט ניט אליין — — —
בין איך געוואָרן אי מונטער, אי שוועביק.
אלינקע צוויטשערלעך ליב און געמריי
האָבן געלערנט מיט מיר צוויטשעריי.

וואָלט ניט געצונדן אַ פּויער די נעסט —
וואָלט איך געצוויטשערט מיט פייגל צוזאַמען.
ס'האָבן שוין פליגל באַצאַפּלט מיך, זעסט?
וואָלטן מיר שוועבן, געפינען דער מאַמען.
— גליקעלע, גליקעלע, ס'וועט דיין געזאַנג
צוויטשערן לאַנג אין מיין האַרצן, לאַנג-לאַנג.

אין קליידער אפגעסמאליעטע איז ער צו אונדז געקומען.
א ברענענדיקע קלויז
האט זיך געגלאזיקט פון זיין גומען.
און ווי א וואלקן וואס פארשמעלט אליין זיך — האט זיין שטימע
פארשמעלט די מעג.

— ס'איז מיין פארמעג
א חלף אן א פגימה.

מיטן חלף אין די ציינער
שלאפט ער אין די זומפן.
מיטן חלף טאנצט ער איינער
אין די זומפן,
זומפן,
אזא טאנץ פון פולו גלוסטונג
צו זיין טויטער פלה,
ביז עס פאלן רויט-געהאלדומע
אלע שמערן, אלע.
מיטן חלף שרייבט ער לידער
אויף די שנייען קלארע ;
מיטן חלף, צווישן פוקסן,
לויערט אין א נארע,
ביז דער מערדער פון זיין פלה
וואקלט צווישן בלעטער.
און ער ווישט אן זיין משופריגע
אפ דעם חלף שפעטער...

עם לייענען וועלף אין דעם טאגבוך פון שניי :
געגאנגען דאָ בימערע קאמפן...
און עמעץ קומט אָן מיט אַ שיינעם טראַפּי —
אַ שטיוול בראַנפן.

באפאלן אים צענדליקער מינלער געשווינד
און ציען צום שטיוול, אלץ העכער.
און ס'בראַנפן מיט סטרונעס מיט זילבערנע רינט
פאָוואַליע פון זיינע לעכער.

שוין איין מאל אַ שטיוול — אָן אמתער קוואַל,
נאָר ס'קאַנען אים צינגער פאַרשמאַפן...
ס'וואַלט יעדער גענומען צו הילף אַ קינזשאַל,
אַבי צו באַקומען אַ טראַפּן.

— קאמאנדיר,

עס פלאקערן די ליפויטשאנער וועלדער,

און אויך די שמשארע *

וועט צעגליין ביז נאכט.

באפעל! קוים איז דער אייזדעק ניט צעגאנגען,

האבן מיר אן אויסוועג אין דער שלאכט.

נאך דאקטאר אטלאס,

צוגעוויינט צו אומגליק און סענסאציע,

אין א צווייגנשטיבעלע, וואס בליצט

מיט סמאלע-טראפנס,

ענטפערט קאלט:

— ניט איצט,

וועל ענדיקן צו ערשט אן אפעראציע.

אנגעטאן אין פעלצל,

ווי עס וואלט פון זיין געביין

א קאלב ארויסגעוואקסן —

ליגט א פויערל און אויקעט.

אנגעשטאפט מיט שניי זיין ליולקע

שמעקט זי פון די ציין

ווי א לינדן-אפציער,

און ס'וואלט דאס פויערל ניט אפגעגעבן

די ליולקע — גאט אליין.

* נאמען פון א טייך אין ווייסרוסלאנד.

דאָקטאָר אַמלאַס וויל אים ניט פאַרמונקלען
דעם גענום.

דערנעבן שטייט ער אויף אַ קני,
און ס'קיניגט אויפן צווייטן
דעם פויערלס אַ פוילנדיקער פום.

דאָס האַלבע גלעזל פון דעם דאָקטאָרס ברילן
בלישמעט ווי אַן איינצאָפן אין זונפאַרגאַנג.
דער פום,

אינגעשמידט אין שטיוול מיט דער מזלדיקער פאַדקעווע
קאָן זיך מיטן שטיוול ניט צעשיידן.

— קאַמאַנדיר,

ס'זעט באַלד געשען,

מיר זענען צען

און זיי...

ער לאַזט ניט ריידן:

— מוליע, וואָש די זעג מיט שניי

און הייס די יונגען צוגריימן די סוסים.

עס פלאַקערן די ליפּיטשאַנער וועלדער,
וויי, וויי.

דאָס פויערל בניסט גרימיקער זיין ליולקע,
וויי, וויי.

און דאָקטאָר אַמלאַס אַטעמט אַפּ

און זעגט אַראָפּ

דעם פום אים.

צען פערד אין גאלאפ.
דאקטאר אמלאם — פארויס
מיטן פויער צוזאמען —
א ווארע!

און ס'קלינגען די פאדקעווע-זונען
זינג-זאנג,
איבער דעם אייזיקן גאנג
פון דער שמשארע.

— „הונגעריקע! לאַמיר קלייבן
שוואַרצע יאָגדעס אין דער נאַכט.“
ס'איז אַן איינפאַל צו פאַרשרייבן:
שוואַרצע יאָגדעס אין דער נאַכט?

פינצטער. בלויז די געלע סאַווע
שפילט אין קאַרטן מיט דער נאַכט.
אין די וועלדער די יאָדלאָווע —
שוואַרצע יאָגדעס ווי די נאַכט.

אינגעבויענע אין דרייען
צו די יאָגדעס פון דער נאַכט,
גייט אַ מחנה מיט פלייזין
קלייבן יאָגדעס אין דער נאַכט.

מענטשן, אינגעוויינט צו טייטן —
קניען פאַר אַ גראַז ביי נאַכט.
ווייל עס צויבערן ווי פלייטן
שוואַרצע יאָגדעס אין דער נאַכט.
און די גליווערעס באַגלייטן,
און די געלע סאַווע — לאַכט.

זאָל דוכטן ס'איז דעמאָלט. אַלץ איינס וועט די דאָזיקע
אַנצייטיקע צייט אין געדאַנק ניט פאַרגיין מער.
זאָל דוכטן ס'איז דעמאָלט. אין שניידיקע, גראַזיקע,
געשליפענע זומפן, — עס טרינקען זיך ביימער.

אַ נאַקעטער ליג איך אין זומפ אַ פאַרזונקענער —
אַ פליישענער גלאַק, וואָס אים הלומט זיך פליגל.
דערנעבן — אַ מיידל. אין אַוונט די זון קען נאָר
אַ גאַלדיק טאָן עפעס אַזוינס אין אַ שפיגל.

— הער אויס, מיין געטרייע, ווי לאַנג מיר'ן צערטלען זיך
זועט בלינד זיין דער שונא, ניט קאָנען אונדז פאַנגען.
זיין גיפטיקע שינאה אליין וועט צעפערטלען זיך,
און מיר וועלן איינער דעם צווייטן באַלאַנגען.

כ'דערקען זיך ניט ליכסמע... מיט אייז נעמען גלימצערן
די זומפן, ס'איז קאַלט, לאַז באַקושן די פים דיר.
דו צאַנקסט פיאַלעט מיט אַ שמייכל פון גרימצאַרן,
עס לויפן אַוועק דינע ליפן, וואָס איז דיר ?

דו הונגערסט מעת-לעתן! באַדאַרף מען זיך זעטיקן :
מיין האַנט, אַט דאָס רויע שטיק פלייש, — טו זי עסן!
וועל צערטלען מיט איינער. דו זע ניט פאַרשפעטיקן.
געשמאַק ? האָב מיין אייגענעם טעם שוין פאַרגעסן.

דו וויינסט? צי באליידיקט, ניט שוין זשע, דיך אומגערן?
לאז מעסטן דיין חבר די טיפקייט פון ליידין!
ווען זינגעוודיק זעטיקן ס'פלייש וועט דיין הונגערן —
בלויז דענצמאל וועסט קאנען די מאס מיר באשיידן.

— ניט אנרירן וועל איך דיין פלייש — נעמט זי פיבערן,
צי ביסטו ביים זינען? שוין צערטל מיך בעסער...
און פלוצעם: אן אקס האט באוויזן זיך איבערן
באצויגענעם זומפ, דעם געשמידטן געוועסער.

אן אקס אין געלאטעטן קארשנרויט, גאט מיניער!
עס ברענען די הערנער מיט גאלד פון שטורקאצן.
פון קרייטעכצער-פענטעס דערלאנגט זיך דער טראט מיניער
א יאג, אז דער בלומען-קרישטאל נעמט צעפלאצן.

פון וואנען אן אייזן אין פויסט בני מיר צוגעגליט?
ס'פארהונגערטע אייזן אים טרעפט אין א הארן!
דער אקס א געפלעפטער, אן לשון, משוגע גליט.
דאס אייזן אין פויסט איז פארגליווערט געווארן.

זיין צונג, ווי די מיידלשע ברוסט אזא ראזיקע,
נעמט לעקן די טראפנס גערונען פון הארן.
פארמענטשטע די אויגן! פון וואנען די דאזיקע?
דאס אייזן אין פויסט איז פארגליווערט געווארן.

די מענטשלעכע אויגן ביים אקס ווערן אפענער,
און איך אין די אויגענעם — קליין ווי א יאנדע.
א גרינער זיגזאג ווי פון בליץ אן אנטלאפענער
צעזעגט מיר דעם שארבן. א, גרינער זיגזאג דא!

מיט שטומקייט ווי זונפארנאנג רעוועט ער שווינגנדיק
צום טאקט פון מיין פנימס באוואלקנטע פחדים.
א שטומקייט, צום עלנט פון מענטשן דערשטייגנדיק :
— אויף וועמען פארמעסטו דיין אייזן, בן-אדם ?

ווי דו — איך באהאלט זיך אין זומפ אין דעם יעניקן,
באהאלט זיך פון זעלביקן שונא שוין וואָכן...
אנטרווען קוים-קוים פון מיין דערפל דעם ברעניקן,
הלמאי האַסטו, גולן, מיין האַרן צעבראַכן ?

און איידער וואַס-ווען — אין אַ ווילדער פאַרבימערניש
(און אפשר אויס ליבשאַפט) דער אַקס — אין געלאַפן
אנטקעגן דער מיידל, וואַס פינקלט אין צימערניש,
די מיידל וואַס קאָן אויך די שמערן פאַרשקלאַפן —

דערלאַנגט זי אַ הייב אויפן איינציקן בלענדיקן
געצונדענעם האַרן און — ביידע ניטאָ מער.
פאַרשווינדן אין פּורפורנעם וואַלד אין אומענדיקן.
דער זונפארנאנג טאַנצט אויף די זומפן אַ לאַמער.

א בריוו צו די גראָן

1

מיר איז אומעטיק און גוט,
ווי ערב מיין געכאַרן.
אַפגענאַפלט פון זכרון,
ווי א רויו אין וואַזע,
קושט זיך מיטן זונפאַרגאַנג צונויף
מיין עולם-הזה.
הינט האָב איך צעשניטן זיך אומישנע
מיט א שטיקל גלאַז מיין האַנט,
געוואַלט זיך איבערצייגן,
צי דער גאַלדשמיד פון יסורים
האַט נאָך זיין טאַלאַנט.
געזען אז יא —
האַט ביזן סאַמע דנאָ
א זעלטן גליק באַצווונגען מינע גלידער:
— גומנאַונט גראָזן, א גומנאַונט ווידער!

ווי אָנגעדרייטע זייגערלעך, וואָס גייען, מיקן, זעגן,
 אין היפּוכדיקן רימעס —
 אַט אזוי פון וועגן-שמעגן,
 די שפּילעניש פון גרילן.

לייג איך צו מיין אויער נענטער, נענטער.

דערוויילע טוט מיך אינעווייניק פּרעגן
 אין אַ רגעס הונדערט-חלק
 ווען עס בלייבט אַ פּויזע
 צווישן זעג און זעג — אַן אומבאַקענטער,
 וואָס איך קאָן ניט אַנמאַלן זיין אויסזע:
 — ס'נעפעלט דיר? — גוט.
 נאָר וועלכע האַנט,
 אַ שטייגער,
 האָט אָנגעדרייט די גרילן ווי אַ זייגער נאָך אַ זייגער?

פאַלט אַראָפּ פון העלער הויט אַ וואַנט,
 אַ שוואַרצע וואַנט,
 איך הער שוין דעם קאַנצערט ניט.
 אַן אויגנבליק: דאָס גראַז אַפּילו ווערט ניט.

ענטפּערט מיר דער אומבאַקענטער: כ'וועל עס דיר אַנטהילן.
 ס'איז די זעלבע פּישופּדיקע האַנט,
 וואָס דרייט דיר אַן די ווערטער, די געפּילן.
 די זעלבע האַנט פאַר דיכטער און פאַר גרילן.

אַנטפּלעקן זיך אויף ס'ניי די גראַזן, קרייטער,
 און די גרילן-זייגערס גייען ווייטער.

3

די האנט פון פאָעט איז מיר שטענדיק אַ ווונדער.
 די האנט פון פאָעט איז אַ מענטש, וואָס באַזונדער
 געדנייעט ער, וואָרצלט אין גופיקע תהומות.
 אַ קארשנבוים עפנט זײַן פּאַלאַץ פון בליט,
 די האנט פון פאָעט זי ווערט אויכעט צעבליט
 מיטן בלוט פון חלומות.

4

דאָס אַפגעדרוקטע ליד איז אַ בעל-מענה :
 אַנשטאַט געזאַנגיק בין איך איצט פּאַפּיריק.
 אַמאָל האָב איך געלעבט אויף ליפּן דינע,
 אַצינד מײַן שאַלעכטס איז דיין פּײַנסטע ליריק.
 אַמאָל אַ שלאַכטפעלד איז געווען מײַן ניגון, —
 אַצינד אויף זעלבן שלאַכטפעלד ביידע ליגן.

די ליפן קניען פארן וואַרט דעם אָפגעזונדערטן און מאַנען :
 „הלמאי געלאָזן אונדז אליין, מיר זאָלן זינגען מער ניט קאָנען ?
 צו וואָס די פּליעניש צו גאָט ? אז אַן דיין זוניק ליכט — ווי בלעטער
 פאַרוועלקן מיר און וועפּן אויס אין גאַרנישטקייט אין פּיאַלעטער !
 אַ קיניגין פון בינשמאַקס מויל, אַרויסגעפּלויגן און ניטאָ מער —
 אזוי ביסטו פון אונדז אַוועק אין רעגנס תּאוּוהדיקן יאַמער.
 אין ווינקלען אונדזערע ווי אַש, — די מענטשנקינדער צאַנקען, צאַנקען :
 באַאַמעס זיי מיט דיין געפּלאַם, באַלעכ דאָס לעבן מיט געדאַנקען !
 דיין היים, וואָס בלאַנדזשעט אויף דער ערד, ווי דו — איז קיין מאַל ניט געשטיגן,
 מיר וועלן זינגען שטומערהייט, זאַלסטו קומען וועדליק אונדזער ניגון“.

די ליפן אָפגעשיידט פון וואַרט, — זיי מאַנען, זוכן אין דער פּוסטקייט
 אַ מינדסטן פּליגפּאַך אין ווינט, און צאַנקען אויס אין אומבאַוויסנקייט.

אזוי ווי אַ סקולפּטאָר מיט בליציקן דלאַט
 אין גלוסטיקע שרעקן —
 עפנט אַ שטיין צו אַנטפּלעקן זיין סוד
 און גלויבציטיק ס'אייגענע פנים אַנטפּלעקן —
 בין איך צום אייגענעם גוף אַ געקייטער,
 האַק פון אים אויס מיין געשמאַלט ווי אַ צווייטער
 מעת-לעת נאָך מעת-לעת.
 און דערבענק זיך צום נס,
 ווען לעבעדיק וועט זיך אַ הייב טאָן אַ מוסקל, אַן אַרעם, —
 אַלטיפּסטע מוזיק פון געשאַפענע פאַרמען. פאַרגעס
 אז פאַרעם פון אורבאַשאַף דאָס איז די פּולקומע פאַרעם.

„קוק אויף די שטערן, טו גארנישט“
נאָר קוקן אויף שטערן הייסט : גארנישט ?

אָדערן ציען זיך אויבן,
זייגן ווי בינען פון גריקע —
זייער פאַרלוירענעם גלויבן,
אַלע געדאַנקענס יניקה.

סאַראַ געזאַנג די אַנטהילונג
פונעם ביז איצט ניט־דערקענטן!
סאַראַ פלאַנעטישער פּרילינג —
אויפּשטויס פון צוויי עלעמענטן!

אויסער־מענטשיש מילב צו מילב רעדט,
אויסער־מילביק הער איך צו:
ס'איז מיין שטומקייט זייער צילברעט.
לידער פּיניקן מיין רו.

אויסער־אויגיק זע איך, שנירל
פון די שאַטנס טרער נאָך טרער.
שווער צו זיין אָן אבן גבירול,
אַבער ניט־זיין — אויכעט שווער.

עם האט געלוינט, אן ספק,
 איבערשווימען דעם סמבטיון
 צו זען די געלע פלויים.
 נאָר וואָלט, למשל,
 אַ פעלדזנראַב ניט אָפּגעפיקט פון איר
 אַ פיצל שאַרבן,
 און ס'וואָלט ניט אָפּגעקלאַפּט פון איר
 אַ בלישמענדיקער יאָדער —
 וואָס זשע וואָלט מיר אָנגעגאַנגען
 יענע געלע פלויים,
 אַפילו ווען דער גאַנצער בוים
 אויף איר איז אָנגעהאַנגען,
 ווי אַ גרינער בגד אויף אַ נאַגל?
 ס'וואָלט דעמאָלט ניט פּדאי געווען דער וואָגל.

די געלע פלויים דערמאָנט אן מיר אליין,
 עם קלאַפּט צעווישן ביידן אַ צוזאַמענדיקער אָדער:
 וויפל ס'זאל דער פעלדזנראַב ניט פיקן מנין געכיינן,
 וועט ער ניט קאָנען אויפזיגלען מנין בלישמענדיקן יאָדער.

דינער פון א נאָדל שמעקט א נאָדל פון מיין האַרץ.
 אַנגעסמט איר שפיץ מיט ניט-דערפינקלמע באַגערן.
 אויף איר שפיץ — א פיסל פון א טענצערין, א צארטס,
 און דאָס פיסל דרייט זיך אין א קאַראַהאַד פון טרערן.
 — טענצערין, ווער ביסטו ?

אַרום נאָדל שפיגלט זיך דאָס ציטערלייב, און שמיל
 פונעם פיסל ריטעמט א געזאַנג אין מיר אין תענוג.
 — טענצערין, אַן אויגנבליק די שלייערן אַנטהיל,
 אייביק זאָלסטו טאַנצן אויף דער נאָדל, טאַנץ און פּיניק!
 — טענצערין, ווער ביסטו ?

קענטיק איך האָב אויפגעוועקט איר טאַנץ מיט מינע רייד.
 ווי א הינד איז איבער בערג די טענצערין אַנטלאָפן.
 אויף דער נאָדל האָט זי מיר געלאָזן בלוז איר קלייד,
 זי אליין — אין זוניקע אין-סופן!
 — טענצערין, וווּ ביסטו ?

11

ווי איז פארשוונדן מײן שנייִקע שױב,
 די, ווי עס וואַרקעט אַ ייִדישע טױב?
 ס׳קײַנגן דאָרט מײַנע אַלע פּאַרלאַנגען,
 אַבער ווי קאָן מען אַהײַנצו דערלאַנגען?

ס׳וואַגלט מײַן טאַטע אין שױביקן וואַלד,
 באַלד וועט ער קומען צום שױבעלע, באַלד.
 גילדענע שבת-ליכט בליצן פון שױב דאָ, —
 זון הינטער טאַטע און טאַטע נאָך זיידע.

אייעלעך-שמערן נעמט לייגן די טױב.
 ס׳גלעקלט אַ וואַגל-נשמה אין כאַטע.
 ווי איז פארשוונדן מײן שנייִקע שױב,
 די, ווי עס אייביקט מײן וועלט און מײן טאַטע?

12

איידער כ׳וועל מיט שאַטן זיך באַהעפטן —
 ענטפערט, גראַזן, אויף אַ קליינע שאלה:
 צווישן אַלע אַניערע געשעפטן,
 קלערט איר וועגן מענטשן אויך אַ וויילע?

אז מע רעדט שוין וועגן מענטשן, הערט :
 כ'האָב געלייענט דאָ-ווען דעם קאַראַן.
 ס'איז דאָרט פאַראַן
 איין פּסוק ווי אַ שווערד,
 וואָס זאָגט אזוי :
 „די רשעים וועט מען אין גיהנום
 (דאָס וועט בלייבן אייביק זייער היים),
 ווי אַן אַפּקום, איינשמירן די פּנימער
 מיט ברענעדיקן שוועבל און מיט ליים,
 אז איינער וועט צום אַנדערן זיין ענלעך,
 און פנים וועט אַ פנים ניט דערקענען מער.“

אזא מין אַפּקום : בלייבן אומפּערזענלעך !
 אַט דעם פּסוק וועל איך ניט פאַרגעסן.

האָב מורא, אז די זעלבע שטראַף זי ווערט
 אַנגעמאַסטן, וויי מיר, אויף דער ערד
 און טאַקע אין די היינטיקע מעת-לעתן.

אז איר זאלט קאנען ענטפערן,
 אז איר זאלט קאנען פרעגן, —
 מוז איך קודם זיך פארוואנדלען אין א ווילדן רעגן,
 דעמאלט וועט איר איינזאפן ביז ווייטיק מינע טראפנס.

צום ווידערזען
 אין צימערל,
 אין הלום מינעם, גראזן.
 צום לידערזען
 אין שימערל,
 וואס איך האב איך געלאזן —
 און פארגעסט ניט אויפבליען אמאל ביי מיין צוקאפנס.

א י נ ה א ל ט

שהחיינו

9 ווען כ'וואַלט גיט זיין מיט דיר ביינאָנד .
10 ביסט געקומען אַ נאַקעטער .
12 פאַרגאַנגען איז אַ י'דנוועלט .
13 גאולה .
14 ביי נאַכט אין עין־דור .
16 אין פעלדשפיטאַל .
17 דער וואַלד .
18 שהחיינו
20 פון בבל
22 אַ זעונג
24 זונפאַרגאַנג אין צפת
25 די פייגל איבער צפת
26 נאַדזשאַראַ אין צפת
28 שבוי
29 אייזלען אין רעגן .
30 טבריה
31 דער שניי אויפן הרמון .
32 די קוויטלעך אויפן קבר פון רב שמעון בן יוחאי .
34 ייִדיש
36 אויף קינס קבר .
37 ביים דענקמאַל אין יד־מרדכי
38 אין פיער־וואַגן .

ווי שטילקייט ראַנגלט זיך מיט שווינגן

41 די נשמה פון ים .
43 די בענקשאַפט פון יהודה הלוי
44 אַ רעגן אויפן ים .
45 ליכט .
46 צווישן באַרג און וואַלקן
47 וואַסער־שעפּערינס ביים ברונעם .
48 פאַר וואַס ? .
50 אַן איינציקע פאַלמע
51 מיט אַרבעאַלאַגן .
52 אין די שטאַלן פון שלמה המלך
53 מיין חבר דער בוטשאַן .

54	צוגעוואַקסן צו אַ פעלדז
56	שטילקייטן
58	דער וואַלקן
59	דער באַקסערבויים
60	דער איילבערטמענטש
62	גלעקלעך פון קעמלען
64	לעבן סיני
66	ליכטזיילן הויכע

לידער פון נגב

67	אויפן וועג צו באַר־שבע
68	מעלה עקרבים
69	דער בויים אין עין־חוטוב
70	„די פוקסן פון נגב“
71	אַדלערס
72	וואַדי דזשעראַפּי
73	רויטהאַריקע שטעט
74	די ביינער פון יוספן
75	און זעסט ניט קיין רעגן
76	ראַס־אל־נקיב
77	הירשן ביים ים־סוף
78	סקעלעט פון אַ שיף
79	אילת
80	די לעצטע ליניע
81	הר סיני
82	קליינע הימנען צו סדום

ירושלים

89	פעלדזענע שפיגלען
90	אויפן וועג צום כותל מערבי
92	כראַניק וועגן אַלטשטאָט
93	פאַרליבטע
94	עפּלרויטקייט פון ירושלים
96	דיכטונג
98	די צייט איז מייעע אויפן הר הצופים
99	די צוואה פון נסים לאַגיאַדאַ

די קאַרש פון דערמאַנונג

107	אויטאַפּאַרטעט
110	קאַמענטאַרן צו אַ פנים אין שפיגל
115	ערב מיין פאַרברענונג
118	דער זילבערנער שליסל

123	אייביקע בגדים
126	לא תרצה
127	די מירמלנע סטאטוע
130	אויפן וואסער שווימט א קאפ
132	מאטקע חבד
134	דערמאנונג
135	א פרוי דערציילט :
136	א מאנטל אויפן דיל
138	באגעגעניש
139	פארשעמטע
140	שווארצע טויבן
145	די קארש פון דערמאנונג
154	דאס ליד פון נסיון

אקאָרדן פון שטאַלצן וואָלד

157	דאָס גערייט אונטער שנייקע צווייגן
158	גאַניאַנסקי
160	דענקמאל נאָך אַ פּערד
162	גליקעלע
164	אין קליידער אַפּגעסמאַליעטע
165	טאַגבוך פון שניי
166	דאַקטאַר אַטלאַס
169	שוואַרצע יאַגדעס
170	אַן אַקס אין געלאַטעטן קאַרשנרויט

אַ בריוו צו די גראַזן

184—175	אַ בריוו צו די גראַזן
---------	-----------	-----------------------

